

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PRONOMINÁLNÍ SUBJEKT V ITALŠTINĚ VE SROVNÁNÍ S ČEŠTINOU

Vedoucí práce: doc. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.

Autor práce: Simona Spolková

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 3

2015

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 1. května 2015

Simona Spolková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat panu doc. Mgr. Pavlovi Štichauerovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, které mi poskytoval při psaní této práce.

ANOTACE

Tématem diplomové práce je pronominální subjekt v italštině ve srovnání s češtinou. Práce je rozdělena na dvě části, na část teoretickou a na část praktickou. V první, teoretické, části se autorka nejprve zabývá syntaxí, stručně charakterizuje větné členy a poté detailněji popíše jak italský tak český podmět. Svoji pozornost zaměří především k povinnému vyjadřování pronominálního subjektu. V následující, praktické, části provede autorka srovnání povinného vyjadřování pronominálního subjektu v italštině a češtině na základě vybraných literárních textů z paralelního korpusu InterCorp. Stěžejním cílem práce bude zjistit, zda je distribuce obligatorního pronominálního subjektu stejná nebo rozdílná v obou srovnávaných jazycích.

Klíčová slova: pronominální subjekt, syntax, slovosled, aktuální větné členění, větné členy, korpus

ANNOTATION

The topic of this diploma thesis is pronominal subject in Italian in comparison to Czech. The work is divided into two parts, theoretical and practical part. In the first theoretical part, the author initially investigates the syntax, briefly defines constituents of sentence and then describes in detail the Italian and Czech subject. Author will focus his attention primarily on the obligatory expression pronominal subject. In the following practical part, the author makes a comparison the obligatory expression pronominal subject in Italian and Czech based on selected literary texts from a parallel corpus InterCorp. The main objective of this work will be to determine whether the distribution of an obligatory pronominal subject is same or different in the two compared languages.

Keywords: pronominal subject, syntax, word order, functional sentence perspective, constituents, corpus

OBSAH

Úvod	9
I. Teoretická část	11
1. Úvod do syntaxe	11
1.1.Syntax v italštině.....	11
1.1.1. Stavba věty.....	11
1.1.2. Valence sloves.....	11
1.1.3. Slovosled.....	12
1.1.3.1.Dislokace vlevo.....	13
1.1.3.2.Dislokace vpravo.....	14
1.1.3.3.Kontrastní předsunutí.....	15
1.1.3.4.Anaforické předsunutí.....	15
1.1.3.5.Vytýkací vazby.....	15
1.2.Syntax v češtině.....	16
1.2.1. Stavba věty.....	16
1.2.2. Slovosled.....	16
2. Větné členy	19
2.1.Větné členy v italštině.....	19
2.2.Větné členy v češtině.....	19
2.3.Charakteristika větných členů.....	20
2.3.1. Přísudek.....	20
2.3.1.1.Přísudek v italštině.....	20
2.3.1.2.Přísudek v češtině.....	21
2.3.2. Předmět.....	22
2.3.2.1.Předmět v italštině.....	22
2.3.2.2.Předmět v češtině.....	23
2.3.3. Příslovečné určení.....	24
2.3.3.1.Příslovečné určení v italštině.....	24
2.3.3.2.Příslovečné určení v češtině.....	25
2.3.4. Přívlastek.....	25
2.3.4.1.Přívlastek v italštině.....	25
2.3.4.2.Přívlastek v češtině.....	26
2.3.5. Přístavek.....	27

2.3.5.1.Přístavek v italštině.....	27
2.3.5.2.Přístavek v češtině.....	28
2.3.6. Doplněk.....	28
2.3.6.1.Doplněk v italštině.....	28
2.3.6.2.Doplněk v češtině.....	29
3. Podmět.....	30
3.1.Podmět v italštině.....	30
3.1.1. Definice podmětu.....	30
3.1.1.1.Podmět gramatický a logický.....	30
3.1.1.2.Podmět zamlčený.....	31
3.1.1.3.Podmět všeobecný.....	31
3.1.1.4.Podmět neurčitý.....	31
3.1.2. Syntaktická pozice podmětu.....	31
3.1.3. Sémantické role podmětu.....	32
3.1.4. Shoda podmětu s přísudkem.....	33
3.1.5. Vyjadřování podmětu.....	34
3.2.Podmět v češtině.....	37
3.2.1. Definice podmětu.....	37
3.2.2. Sémantické členění podmětu.....	37
3.2.2.1.Podmět substanční.....	37
3.2.2.2.Podmět situační.....	39
3.2.3. Shoda podmětu s přísudkem.....	41
3.2.4. Vyjadřování podmětu.....	41
 II. Praktická část.....	 49
4. Metodologie a data.....	49
5. Vyjadřování pronominálního subjektu.....	51
5.1. Elipsa přísudku.....	51
5.2.Vytýkací konstrukce.....	52
5.3.Aktuální členění (rematizace podmětu).....	53
5.4.Fokalizace.....	57
5.5.Kontrast.....	59
5.6.Ostatní případy.....	64

5.6.1. Důraz.....	64
5.6.2. Gramatická výstavba výpovědi.....	70
5.6.3. Konjunktiv.....	73
5.6.4. Podmět vyjádřený pouze v italštině.....	74
ZÁVĚR.....	81
RAISSUNTO.....	84
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	87

Úvod

Tématem diplomové práce je vyjadřování pronominálního subjektu v italštině ve srovnání s češtinou na základě vybraných literárních textů z paralelního korpusu InterCorp.

Budeme vycházet z Teorie principů a parametrů v rámci generativní práce N. Chomského publikované v *Lectures on Government and Binding* (1981). Teorie principů a parametrů předpokládá, že všechny lidské bytosti jsou již od narození vybavené základní gramatickou šablonou tzv. univerzální gramatikou, která je vrozená a nikoli naučená během života. Univerzální gramatiku tvoří principy společné všem jazykům a parametry nastavené v mozku každého člověka, podle nichž existují mezi světovými jazyky rozdíly. Pro tuto práci je důležitý tzv. pro-drop parametr neboli parametr nulového podmětu (*il Parametro del Soggetto Nullo*) rozdělující jazyky na dvě skupiny. Každá skupina má specifické vyjadřování podmětu. Existuje skupina jazyků např. angličtina a francouzština, kde musí být subjekt vždy vyjádřen alespoň zájmenem a na druhé straně existují jazyky, ve kterých lze podmět vynechat, např. italština a čeština. Na základě již zmíněné teorie můžeme říci, že angličtina a francouzština náleží ke skupině jazyků non pro-drop s obligatorním vyjadřováním subjektu, zatímco italština a čeština náleží do skupiny jazyků s pro-drop parametrem umožňující nevyjádření podmětu. Oba srovnávané jazyky, jak italština, tak čeština, mají rozvinutou a bohatou verbální flexi. Každá gramatická osoba je určena pomocí koncovky slovesa a tudíž není nutné vyjadřovat pronominální subjekt, který je v takovém případě zbytečný, avšak v některých kontextech existují případy, kdy je vyjadřování pronominálního subjektu povinné.

Cílem této práce bude dle dostupné literatury popsat stručně syntax a větné členy, poté podrobněji charakterizovat podmět a jeho povinné vyjadřování v obou jazycích a posléze prozkoumat, zda je distribuce obligatorního pronominálního subjektu v italštině stejná i v češtině, a to ve vybraných kontextech na základě dat z paralelního korpusu InterCorp. Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a na část praktickou.

Teoretická část práce popisuje nejprve syntax italštiny a češtiny, poté stručně charakterizuje větné členy v obou porovnávaných jazycích a následně se bude podrobněji zabývat popisem subjektu a jeho povinným vyjadřováním. Tato část bude vycházet převážně z gramatik *Grande grammatica italiana di consultazione* (2001), *Nuova grammatica italiana* (2004), *Mluvnice italštiny* (2004) pro italštinu a z českých

gramatik *Příruční mluvnice češtiny* (2012), *Skladba spisovné češtiny* (1998) a *Mluvnice češtiny 3* (1987) a dále z gramatik uvedených v seznamu literatury.

Praktická část se zaměřuje na popis práce s paralelním korpusem InterCorp a následnou analýzu pronominálního subjektu ve vybraných textech z beletristických děl italského autora Alessandra Baricca přeloženého do češtiny s použitím již zmiňovaného korpusu InterCorp.

I. Teoretická část

1. Úvod do syntaxe

Syntax můžeme charakterizovat jako část gramatiky, která studuje principy a procesy konstruování vět v jednotlivých jazycích,¹ tj. jinými slovy se zabývá stavbou věty, jež je definována jako slovní vyjádření určité myšlenky, dále zkoumá vztahy mezi slovy ve větě a slovosled. Každá věta musí mít lineární charakter, ale její uspořádání v jednotlivých jazycích se liší. Způsob, jakým se slova ve větě řadí, a funkce, které má přitom pořádek slov, jsou specifické pro každý jazyk a souvisí přímo s celým systémem jazykových prostředků v daném jazyce.

1.1. Syntax italštiny

1.1.1. Stavba věty

Italská syntax studuje vztahy mezi složkami věty (větnými členy) tzv. *costituenti della frase*. Větu jednoduchou (*frase semplice*) tvoří sloveso a jeho argumenty, které sloveso potřebuje k doplnění svého významu. Italština proto rozlišuje obligatorní doplnění (*elementi nucleari*), z nichž se skládá tzv. základová větná struktura (*frase nucleare*), nebo-li sloveso a jeho argumenty. Můžeme tedy říci, že povinná doplnění saturují valenci slovesa a jsou jeho komplementy (*complementi*), zatímco fakultativní doplnění slovesa se nazývají adjunkty (*aggiunti*).

1.1.2. Valence sloves

Podoba základové větné struktury vychází z valenčních vlastností slovesa, které vystupuje ve funkci přísudku. Pod pojmem valence rozumíme schopnost přísudkových výrazů vázat na sebe jistý počet větných členů, jinými slovy sloveso určuje, kolik bude ve větě obligatorních doplnění.

Italské gramatiky z tohoto hlediska rozlišují slovesa s významem úplným (*i verbi zero-valenti*), která ke svému doplnění nepotřebují žádný argument. Jedná se o slovesa označující přírodní jevy, např. *piovere*.

(1) *Piove.*

¹ CHOMSKY, Noam. *Syntaktické struktury: Logický základ teorie jazyka; O pojmu "gramatické pravidlo"*. 1. vyd. Praha: Academia, 1966

Některá slovesa potřebují k doplnění svého významu pouze jeden argument (*i verbi monovalenti*), např. *ridere*.

(2) *Anna ride*.

Další slovesa vyžadují přítomnost dvou argumentů, podmětu a předmětu přímého (*i verbi bivalenti*), např. sloveso *mangiare*.

(3) *Il bambino ha mangiato il gelato*.

Poslední skupinou jsou slovesa, která ke svému doplnění vyžadují tři argumenty (*i verbi trivalenti*), např. *dare*.

(4) *Luigi dà il regalo a Maria*.

1.1.3.Slovosled v italštině

Italština stejně jako ostatní románské jazyky má poměrně volný slovosled, ale i tak existují pravidla, jimiž se musíme řídit. Z hlediska pořadí větných členů italština náleží k jazykům typu SVO (*Soggetto-Verbo-Oggetto*), jedná se o tzv. bezpříznakový slovosled, kde pořadí členů je SUBJEKT - PREDIKÁT – OBJEKT:

(5) *Gianni ama Maria*.

V italštině jsou možné i jiné typy slovosledů, např. podmět může v některých případech následovat až za slovesem:

(6) *È arrivato Gianni*.

Naopak není možný slovosled typu SOV:

(7) **Gianni Maria ama*.

Je třeba podotknout, že v italské větě slovosled SVO představuje běžný pořádek slov pouze v normálních větách neboli bezpříznakových. Ve větách příznakových, tj.

ve větách, ve kterých je zdůrazněn jiný větný člen nežli podmět, slovosled typu SVO bývá pozměněn a zdůrazněný větný člen stojí na začátku věty obvykle místo podmětu. Tuto změnu slovosledu větných složek charakterizují další specifické rysy, mezi něž patří např. intonace a zdůraznění větného členu:

(8) *Un cucchiaino ti ha chiesto Luisa, non un cucchiaino.*

Pořádek slov v italštině je podle Hamplové ovlivňován kromě gramatické struktury a rytmických zřetelů i tzv. funkční větnou perspektivou (aktuální větné členění). Princip větné perspektivy je univerzální, protože je založen na povaze lidského myšlení. Spočívá v tom, že na začátku věty bývá východisko výpovědi (tzv. téma), které vychází z dříve zmíněných nebo známých faktů, a po něm následuje jádro výpovědi (tzv. réma), které přináší novou informaci. Na tomto principu je založen i přímý slovosled v italštině, protože většinou je východiskem výpovědi podmět a vlastním jádrem sdělení přísudek a na něm závislé větné členy. Přímý slovosled však často neodpovídá všem komunikativním potřebám, a proto se mluvčí uchyluje k slovosledu příznakovému.

Dosud jsme se zabývali běžným slovosledem větných složek, nicméně zvláštní komunikativní potřeby, jako je nutnost zvýraznit téma výpovědi nebo zdůraznit určitý větný člen, vyžadují takové konstrukce, které mají příznakový slovosled. Mezi větné konstrukce mající příznakový slovosled patří dislokace vlevo (*la dislocazione a sinistra*) a tzv. *tema sospeso*, dislokace vpravo (*la dislocazione a destra*), kontrastní předsunutí (*l'anteposizione contrastiva, la topicalizzazione*), anaforické předsunutí (*l'anteposizione anaforica*) a vytýkací vazby (*le frasi scisse*).

1.1.3.1. Dislokace vlevo

Dislokaci vlevo použijeme, pokud chceme některý jiný větný člen kromě podmětu zdůraznit nebo ho učinit tématem výpovědi. Větný člen stojí nalevo od slovesa místo podmětu. Dislokace vlevo se nejčastěji používá v emotivně zabarvených větách.²

Tematizace větného členu se vyskytuje ve dvou větných konstrukcích, kterými jsou již zmíněná dislokace vlevo a tzv. *tema sospeso*, které se užívá, pokud chceme

² HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny: Grammatica italiana*. Vyd. 1. Voznice: LEDA, 2004, s. 330

zdůraznit, že tématem výpovědi je podmět. U dislokace vlevo přímého předmětu je nutné opakovat tento předmět nepřízvučným osobním zájmenem (tzv. *ripresa pronominale*), aby nedocházelo k záměně podmětu a předmětu. Pokud se jedná o předmět nepřímý nebo příslovečné určení není opakování povinné, neboť se tematizovaný větný člen umístěný vlevo pojí s předložkou, která zřetelně ukazuje syntaktický vztah se zbytkem věty.³

V následujících příkladech je nejprve uvedena věta s bezpříznakovým slovosledem a poté jí odpovídající dislokovaná věta:

- (9) a. *Mario compra i libri su internet.*
b. *I libri, Mario li compra su internet.*
- (10) a. *Maria è stata a Roma la settimana scorsa.*
b. *A Roma, Maria (ci) è stata la settimana scorsa.*

Další větnou konstrukcí, která umožňuje umístění tématu výpovědi na začátek věty, je tzv. *tema sospeso*. Na rozdíl od dislokace vlevo zdůrazněný podmět nevyžaduje obligatorně tzv. *ripresa pronominale*, ale je možné jej opakovat osobním nebo ukazovacím zájmenem, abychom rozeznali *tema sospeso* od dislokace vlevo. *Tema sospeso* se užívá především v mluvené italštině.

- (11) *Giorgio, lui riesce sempre a superare tutti gli esami.*
- (12) *Giorgio, non conosco nessuno che corra così veloce.*

1.1.3.2. Dislokace vpravo

K dislokaci vpravo se uchyluje mluvčí, jestliže chce připomenout téma věty a učinit tak výpověď jednoznačnější nebo jasnější. V této větné konstrukci stojí příslušný větný člen na konci věty. Dislokovaný větný člen bývá obvykle opakován osobním zájmenem nebo částicí:

- (13) a. *Lo porto domani, il libro.*
b. *Ci andiamo domani, dal medico.*

³ RENZI, L. - SALVI, G. - CARDINALETTI, A. (ed.) *Grande grammatica italiana di consultazione III. Nuova edizione*. Bologna, il Mulino 2001, s. 144

Na rozdíl od dislokace vlevo není opakování zájmenem obligatorní, u dislokace vpravo může chybět:

(14) *Porto domani, il dolce.*

1.1.3.3. Kontrastní předsunutí

U kontrastního předsunutí stojí na začátku věty zpravidla větný člen přinášející novou informaci, na který je kladen důraz tím, že se důrazně vysloví. Nová informace popírá tvrzení obsažené v předcházejícím kontextu. Zdůrazněný větný člen může stát s případnou předložkou, ale nebývá opakován zájmenem.

(15) *TUO FRATELLO ho visto. (non tua sorella)*

1.1.3.4. Anaforické předsunutí

Anaforické předsunutí náleží převážně ke knižnímu stylu a od předchozí vazby se liší tím, že předsunutý člen se nevyslovuje s důrazem a není v opozici ke kontextu. Tato konstrukce podtrhuje návaznost na některý z větných členů v předchozí větě. Větný člen je často doprovázen ukazovacím zájmenem *questo*, *quello*, *stesso* nebo adjektivem *uguale*, *simile*.

(16) a. *La stessa proposta fece poi il partito di maggioranza.*
b. *Uguale sorte ebbe il vicepresidente.*

1.1.3.5. Vytýkací vazby

Jestliže chceme zdůraznit jednotlivé větné členy, lze použít větné konstrukce tzv. vytýkací vazby, které jsou tvořeny větou řídící se slovesem *essere* v příslušném tvaru ve funkci spony a zdůrazněným větným členem a dále větou závislou, uvozenou *che* ve funkci vztažného zájmena. Lze zdůraznit jakýkoliv větný člen, např. předmět přímý a nepřímý, příslovečná určení:

(17) a. *Era il mio fratello che hai visto.*
b. *È a Marco che vorrei darlo.*
c. *È stasera che devi partire.*

1.2.Syntax v češtině

1.2.1.Stavba věty

Úkolem syntaxe v češtině je podat systematický popis a výklad výrazové, významové a komunikativní struktury jazykových jednotek.⁴

Mluvnice Češtiny 3 se zabývá především postavením syntaktického členu ve větě vzhledem k základové větě struktuře, neboli k valenčním a intenčním vlastnostem predikátu. Dle této mluvnice jsou větné členy syntaktickými jednotkami různé úrovně. Rozhodující úlohu ve větě má predikát, protože na jeho intenci a valenci záleží volba základové větě struktury. Větné členy, jejichž přítomnost ve větě je predikátem vyžadována (tj. vyplývá z jeho valence), vytvářejí spolu s predikátem základovou větnou strukturu, proto je nazýváme členy základové, které dále můžeme členit na členy obligatorní a potencionální.⁵ Větné členy, které nejsou vyžadovány valencí predikátu, jsou členy nezákladové. Pro toto rozlišení není vždy jednoduché stanovit kritéria, neboť hranice mezi nimi je nejednoznačná, existuje mnoho případů přechodných. Větné členy, které nejsou ani obligatorní, ani potenciální, nazýváme fakultativní.

Subjekt a komplement jsou členy základovými a jejich sémantickou funkci určuje predikát. Zvláštní postavení mají adverbialé (přísluvečná určení). S některými predikáty funguje přísluvečné určení jako člen základové větě struktury, zatímco jinde jako člen nezákladový.

1.2.2.Slovosled v češtině

Příruční mluvnice češtiny popisuje slovosled jako vlastnost výpovědi přirozeného jazyka, tzn., že mluvčí jednotlivé výrazy vyslovuje postupně. V češtině je slovosled proměnlivý, nikoli však naprosto volný. Určuje jej především role jednotlivých větných členů v aktuálním členění, ale také se zde uplatňuje rytmický princip a slovosled ovlivňuje i gramatická stavba výpovědi a jiné okolnosti.⁶ Např. v oznamovacích větách je základní slovosled **PODMĚT - PŘÍSUDEK - PŘEDMĚT**:

(18) *Jana myje nádobí.*

⁴ DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny. 3, Skladba*. 1. vyd. Praha: Academia, 1987, s. 7

⁵ Tamtéž, s. 22

⁶ KOLEKTIV AUTORŮ ÚSTAVU ČESKÉHO JAZYKA FILOZOFICKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY V BRNĚ. *Příruční mluvnice češtiny*. Brno, 2012
Nakladatelství Lidové noviny, s. 645

Podle kontextu, výpovědní perspektivy a funkce výpovědi je též možné základní slovosled obměňovat:

(19) *Jana nádobí myje.*

(20) *Myje Jana nádobí?*

(21) *Myje nádobí Jana?*

Postavení jednotlivých výrazů ve výpovědi určuje především aktuální větné členění a jejich kontextová zapojenost nebo nezapojenost. V češtině obecně platí, že větné členy kontextově zapojené stojí zpravidla na začátku výpovědi, zatímco členy kontextově nezapojené stojí na konci výpovědi.

Slovosled češtiny tedy zásadním způsobem určuje princip aktuálního větného členění neboli princip sémantický. Postavení členů ve větě se v češtině řídí jejich informativností a stupněm výpovědní dynamičnosti. Dále se v českém slovosledu uplatňuje princip rytmický a hledisko gramatické stavby výpovědi a další činitele, kterými jsou např. slovnědruhová příslušnost výrazu a rozsah příslušného větného členu.

S ohledem na gramatickou stavbu výpovědi nelze v češtině rozpojovat slova, která jsou součástí jednoho větného členu:

(22) *S tvým bratrem vycházím dobře.*

(23) *Vycházím dobře s tvým bratrem.*

Z výše uvedeného příkladu vyplývá, že výraz *s tvým bratrem* zůstane i při změně slovosledu pohromadě.

Jak již bylo zmíněno, slovosled v češtině se řídí především potřebami aktuálního členění výpovědi, větné členy nemají tak pevné postavení. Čeština má skloňování a pádovými koncovkami lze odlišit např. podmět od předmětu. I v češtině lze vysledovat obecnou tendenci k jistým typům slovosledu.

Kromě principu aktuálního členění a principu gramatického se uplatňuje ve slovosledu i princip fonetický, který se týká postavení příklonek (enklitik). Tato slova

nejsou nositelem slovních přízvuků a zpravidla se kladou za první přízvuché slovo výpovědi.⁷

⁷ GREPL, M. – KARLÍK, P.: *Skladba spisovné češtiny*. SPN, Praha 1989, s. 321

2. Větné členy

2.1. Větné členy v italštině

V italštině se větné členy klasifikují na základě jejich postradatelnosti nebo nepostradatelnosti pro smysl výpovědi. Větné členy, které jsou nutné pro doplnění významu slovesa, se označují jako *gli argomenti* nebo *le valenze*. Podmět je označován jako *il primo argomento*, přímý předmět je *il secondo argomento* a předmět nepřímý je *il terzo argomento*. Přísudek s těmito větnými členy tvoří tzv. *il nucleo della frase*. Ostatní větné členy postradatelné pro smysl věty se nazývají *gli elementi circostanziali*.

Dále se větné členy v italštině klasifikují podle syntaktických vztahů. Základními větnými členy v italštině jsou stejně jako v češtině podmět (*il soggetto*) a přísudek (*il predicato*). Dalšími větnými členy jsou tzv. doplnění (*complementi*), která se dělí na přímá (*i complementi diretti*) a nepřímá (*i complementi indiretti*), přívlastek (*l'attributo*) a přístavek (*l'apposizione*).⁸

2.2. Větné členy v češtině

V češtině jsou větné členy charakterizovány jako funkce výrazů ve větě vyplývající z jejich sémantických a syntaktických vztahů k jiným výrazům, např. funkce podmětu, předmětu.

Funkci větného členu může mít výraz větný i nevětný. To závisí zejména na sémantických a syntaktických vlastnostech predikátoru. Některé predikátory vyžadují, aby jejich větné členy byly vyjádřeny výrazy povahy nevětné (nějakým slovním druhem).

Větnými členy mohou být jen slova s plným lexikálním významem (tzv. autosémantická slova). Slova bez lexikálního významu (tzv. slova gramatická, synsémantická) větnými členy nejsou. Tato slova slouží ke spojování větných členů nebo vět v souvětí, tj. k realizaci syntaktických vztahů, a zároveň specifikují významové vztahy. Povahu větných členů nemají v pravém smyslu ani modální, fázová a sponová slovesa (např. *muset*, *moci*, *stát se*, *být*). Z hlediska významového tvoří celek s některými autosémantickými slovy a vytvářejí s nimi složený skladební člen.

⁸ HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny: Grammatica italiana*. Vyd. 1. Voznice: LEDA, 2004, s. 299

Základními větnými členy v češtině jsou podmět a přísudek. Od nich vychází syntaktická závislost rozvíjejících větných členů. Podmět zaujímá ve větě syntakticky nezávislou pozici. Přísudek v podmětových větách je na podmětu syntakticky závislý. To se obvykle projevuje shodou přísudku s podmětem v osobě, čísle a v gramatickém rodě. Ve větách bezpodmětných je přísudek syntakticky nezávislý. Jedná se o impersonální přísudek ve formě 3. os. sg.⁹

Větné členy se dělí do dvou základních typů podle toho, zda rozvíjejí substantiva, pak se nazývají přívlastky nebo atributy, nebo jiné slovní druhy. Tradiční označení těchto rozvíjejících členů je adverbíale (příslovečné určení).

2.3.Charakteristika větných členů

2.3.1.Přísudek

2.3.1.1.Přísudek v italštině

Přísudek (*il predicato*), který je základem větného jádra, vyjadřuje či přisuzuje nějakou činnost, stav nebo vlastnost podmětu, anebo tuto činnost, stav nebo vlastnost uvádí do vztahu k podmětu. Tato definice se nevztahuje na přísudky s neosobním slovesem, které stojí vždy bez podmětu, např. *Domani nevicherà*. Vztah přisuzování (predikace) se vyjadřuje gramaticky shodou přísudku s podmětem, a to v osobě, čísle a podle okolností i ve jmenném rodu.

Sloveso je jediný slovní druh, který je schopen svými určitými formami vyjádřit informace nutné pro predikaci, jako je čas a trvání děje, zda jde o děj skutečný nebo hypotetický, zda je podmět jeho původcem atd. Podle typu slovesa rozdělujeme přísudky na slovesné a jmenné.

Přísudek slovesný (*il predicato verbale*) je tvořen plnovýznamovými (autosémantickými) slovesy, nazývanými též slovesa predikativní, mezi něž patří většina italských sloves; ta se navzájem od sebe liší úplností svého významu. Na hledisku významové úplnosti je založeno dělení sloves na neosobní a osobní.

Přísudek jmenný (*il predicato nominale*) je tvořen sponou (*la copula*) a podstatným nebo přídavným jménem (*nome del predicato, parte nominale*). Jako spona

⁹ GREPL, M. – KARLÍK, P.: *Skladba spisovné češtiny*. SPN, Praha 1989, s. 234-235

slouží sloveso *essere*, které v této funkci nemá vlastní věcný význam a je pouze nositelem slovesných gramatických kategorií (osoby, čísla, času, rodu, způsobu). Sponová slovesa jsou ta, jejichž význam je doplněn tzv. podmětovým predikativem (*il complemento predicativo del soggetto*), tj. bezprostředně následujícím substantivem, adjektivem nebo zájmenem. Tento predikativ, který odpovídá v podstatě českému doplňku, se vyznačuje dvojitou větnou vazbou: vztahuje se k podmětu i k přísudkovému slovesu.¹⁰

2.3.1.2. Přísudek v češtině

Podle Příruční mluvnice češtiny se přísudkem rozumí větný člen, kterým se o někom/o něčem něco říká, podmětu přisuzuje nějakou vlastnost, stav, změnu nebo činnost. V češtině se rozlišuje přísudek slovesný a přísudek slovesně-jmenný. Přísudek slovesný se vyjadřuje slovesnými predikátory ve tvaru určitém, zatímco přísudek slovesně-jmenný pomocí určitých tvarů slovesa *být* a jména. Jmennou část přísudku tvoří autosémantika (přídavné jméno, podstatné jméno, příslovce a číslovka).

Organizačním centrem věty je predikát. Je to jazyková jednotka, která ve své funkci větotvorné vystupuje v podobě některého z finitních tvarů sloves. Na rovině sémantické je predikát představován významem příslušného slovesa. Je-li však tímto slovesem sloveso *být* ve funkci spony, pak tvoří součást a vlastní sémantické jádro predikátu význam s ním nutně spojeného výrazu jmenného, který má na rovině syntaktické formy platnost větného členu nazývaného predikativ.

Větný predikát plní funkci usouvztažňovací, vytváří relační strukturu věty. Predikát spolu s větnými členy, jejichž přítomnost je predikátem vyžadována (tj. vyplývá z jeho valence), tvoří základovou větnou strukturu, která je realizována minimální větou, tj. takovou větou, z níž nelze žádný člen vypustit, aniž by se tato věta stala mluvnicky neúplnou, nesprávnou. Predikát má dále funkci aktualizační neboli predikativní.

Mluvnice rozlišuje predikát syntetický (sloveso samo) od predikátu analytického (slovesně-jmenný), ke kterému náleží nejen význam slovesa, ale i význam nějakého

¹⁰ HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny: Grammatica italiana*. Vyd. 1. Voznice: LEDA, 2004, s.300-305

dalšího větného členu jmenné povahy. Predikáty analytické se dále člení na predikáty se slovesem *být* a predikáty se slovesy kategoriálními (provádět, konat, ...).¹¹

2.3.2. Předmět

2.3.2.1. Předmět v italštině

Italština dělí předmět na **přímý** (*il complemento oggetto*¹², *l'oggetto diretto*¹³) a **nepřímý** (*il complemento di termine, l'oggetto indiretto*)¹⁴. Přímý předmět odpovídá českému předmětu v akuzativu. Nepřímý předmět odpovídá přibližně českému dativu.

Předmět přímý závisí na tranzitivním slovese v činném rodě a stejně jako podmět stojí vždy bez předložky. Může být vyjádřen kterýmkoli slovním druhem, nejčastěji to bývá substantivem. Podle gramatiky *Nuova grammatica italiana* může být předmět přímý realizován jmenným syntagmatem, větou nebo klitickým zájmenem.¹⁵ U nepříznakového slovosledu předmět přímý následuje až za slovesem:

(24) *Piero mangia la mela.*

Důvodem je jednoznačnost smyslu věty, aby totiž nemohl být předmět zaměněn za podmět, který stojí rovněž bez předložky. Pokud při tzv. příznakovém slovosledu stojí přímý předmět nalevo od slovesa, musí být opakován osobním zájmenem.

Některá slovesa přechodná kromě přímého předmětu potřebují k doplnění významu ještě další větný člen, tzv. předmětový predikativ (*il complemento predicativo dell'oggetto*), který má dvojí syntaktický vztah, jelikož závisí na slovese a zároveň se vztahuje i k předmětu. Funkčně odpovídá českému doplňku.¹⁶

Syntaktické vlastnosti předmětu přímého

Předmět přímý má nepřímý (předložkový) pád v pronominálních formách, které odlišují nominativ od nepřímého pádu (*Hanno visto te*), a dále je přímý předmět

¹¹ DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny. 3, Skladba*. 1. vyd. Praha: Academia, 1987, s. 21

¹² HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny: Grammatica italiana*. Vyd. 1. Voznice: LEDA, 2004, s. 309

¹³ LA FAUCI, Nunzio. *Compendio di sintassi italiana*. Bologna: Il Mulino, 2009, s. 65

¹⁴ Totéž, s. 76

¹⁵ SALVI, Giampaolo a Laura VANELLI. *Nuova grammatica italiana*. Bologna: Il Mulino, 2004, s. 39

¹⁶ HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny: Grammatica italiana*. Vyd. 1. Voznice: LEDA, 2004, s. 309-310

v akuzativu v klitických pronominálních formách, které odlišují akuzativ od dativu (*Piero la mangia*).

Je-li předmět vyjádřen klitickým zájmenem, shoduje se s přičestím minulým složených časů a v některých absolutních konstrukcích.

V pasivních konstrukcích se předmět přímý stává podmětem (*La mela è mangiata da Piero*).

Sémantické vlastnosti

Předmět přímý nemá nikdy sémantickou roli agensu. Obecně má roli objektu (*Piero mangia la mela*). Slovesa, která označují psychické reakce, nabývají sémantickou roli proživatele tzv. *esperiente* (*Il tuo comportamento mi stupisce*). V některých případech nemá žádnou nezávislou sémantickou roli, ale se slovesem tvoří jeden výraz, např. *far fuoco* (=sparare, střílet).

Předmět nepřímý (*il complemento di termine*)

Předmět nepřímý odpovídá na otázku *a chi?* komu?, *a che cosa?* čemu?. Předchází jej předložka *a*, výjimečně i předložka *per*. K doplnění svého významu ho potřebují slovesa přechodná nepřímá, slovesa přechodná přímá, tj. ta, která se pojí i s přímým předmětem, některá slovesa zvrtná. Nepřímý předmět následuje i po některých adjektivech a adverbích.

2.3.2.2. Předmět v češtině

Podle Stručné mluvnice češtiny je předmět rozvíjející větný člen, který „vyjadřuje osobu, zvíře nebo věc, které slovesný děj přímo zasahuje, na které přechází nebo kterých se přímo týká.“¹⁷ Slovesa, která se pojí s předmětem ve 4. pádě, se nazývají předmětová (přechodná). Předmět může být dále vyjadřován dalšími předložkovými a bezpředložkovými pády kromě 1. a 5. pádu.

Skladba spisovné češtiny charakterizuje předmět jako výraz, „*kteřý je tvarově řízeným určením slovesa nebo adjektiva.*“¹⁸ Předmět je tedy závislý člen na slovese nebo adjektivu, jehož pádovou formu určuje nadřazený člen. Ve větě je nejčastěji

¹⁷ HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Stručná mluvnice česká*. Vyd. 26. Praha: Fortuna, 2002, s. 160

¹⁸ GREPL, M. – KARLÍK, P.: *Skladba spisovné češtiny*. SPN, Praha 1989, s. 271.

vyjádřen substantivem buď v pádě prostém (kromě nominativu) nebo předložkovém. Také může být vyjádřen zájmenem, infinitivem nebo větou.

Z hlediska sémantického je předmět obtížně definovatelný, jelikož může vyjadřovat to, co je výsledkem děje (psát dopis), nebo to, co je dějem přímo zasaženo (bít chlapce), nebo k čemu děj směřuje (radit chlapci).¹⁹ Příruční mluvnice češtiny rozlišuje ze stejného hlediska předmět substanční, vyjádřený tzv. nominální frází, a situační, který má podobu vedlejší věty se spojkou.²⁰

2.3.3. Příslopečné určení

2.3.3.1. Příslopečné určení v italštině

Příslopečné určení (*il complemento, il complemento indiretto*) je rozvíjející větný člen, který nejčastěji závisí na přísudku, ale může záviset i na jiném větném členu. Vyjadřuje různé okolnosti a vztahy, kterými blíže určuje význam řídicího členu.

V italštině není vždy snadné příslopečná určení přesně identifikovat nebo určit, poněvadž italština má na rozdíl od češtiny mnoho druhů příslopečných určení, obvykle se uvádí třicet až čtyřicet typů. Klasifikace příslopečných určení v italštině je velmi nejednotná a u každého italského lingvisty se liší. Příslopečná určení se dělí na přímá a nepřímá podle toho, zda je předchází předložka či nikoliv. Dále se klasifikují z hlediska významového, což je kritérium značně subjektivní, vycházející z mimojazykové skutečnosti.

Např. Dardano, Trifone²¹ rozlišují tyto hlavní druhy příslopečných určení:

- příslopečné určení specifikací (*il complemento di specificazione*)
- *il complemento di termine*
- příslopečné určení místa (*il complemento di luogo*)
- příslopečné určení času (*il complemento di tempo*)
- příslopečné určení prostředku nebo nástroje (*il complemento di mezzo o strumento*)
- příslopečné určení způsobu (*il complemento di modo o maniera*)

¹⁹ GREPL, M. – KARLÍK, P.: *Skladba spisovné češtiny*. SPN, Praha 1989, s. 271

²⁰ KOLEKTIV AUTORŮ ÚSTAVU ČESKÉHO JAZYKA FILOZOFICKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY V BRNĚ. *Příruční mluvnice češtiny*. Brno, 2012
Nakladatelství Lidové noviny, s. 422-423

²¹ DARDANO, Maurizio a Pietro TRIFONE. *La nuova grammatica della lingua italiana*. 1a ed., ristampa. Bologna: Zanichelli, 2006, s. 39-46

- příslovečné určení příčiny (*il complemento di causa*)
- příslovečné určení společenství nebo spojení (*il complemento di compagnia a unione*)
- příslovečné určení konatele děje (*il complemento di agente e causa efficiente*)

Dále pak rozlišují mnoho dalších příslovečných určení (*tzv. altri complementi*), jejichž identifikace je založena především na empirických kritériích. Mezi *tzv. altri complementi* uvádějí např. příslovečné určení hojnosti a nedostatku (*abbondanza a privazione*), viny a trestu (*colpa e pena*), účelu (*fine e scopo*), látky (*materia*), kvality (*qualità*), prospěchu nebo nepospěchu (*vantaggio e svantaggio*), atd. Italská klasifikace je tedy mnohem detailnější než v češtině, kde rozeznáváme příslovečné určení místa, času, způsobu, míry, příčiny a účelu, podmínky a přípustky.

2.3.3.2. Příslovečné určení v češtině

Příslovečné určení (*adverbiale*) je rozvíjející větný člen, který závisí nejčastěji na slovese, někdy také na přídavném jménu nebo příslovci a tvoří s nimi skladební dvojici. Jeho závislost na členu řídicím není vyjádřena ani shodou, ani řízeností. Je to tedy termín, jímž označujeme tvarově neřízené doplnění slovesa, adjektiva a adverbia.

Příslovečné určení vyjadřuje různé okolnosti a vztahy (místo, čas, způsob, příčinu), kterými se blíže určuje význam řídicího členu. Tento větný člen blíže určuje místo, čas, způsob, příčinu, účel, podmínku a přípustku. Rozeznáváme proto podle významu příslovečné určení místa, času, způsobu, míry, příčiny, účelu, podmínky a přípustky.

2.3.4. Přívlastek

2.3.4.1. Přívlastek v italštině

Přívlastek (*l'attributo*) je rozvíjející větný člen, který je závislý na podstatném jménu nebo na výrazu toto jméno zastupujícím. Zatímco předmět a příslovečné určení rozvíjejí sloveso nebo přídavné jméno, přívlastek rozvíjí podstatné jméno bez ohledu na to, zda toto podstatné jméno má funkci podmětu, předmětu či příslovečného určení.

V italštině se přívlastkem rozumí adjektivum nebo participium, které se shoduje se substantivem v rodě, čísle a je na něm syntakticky závislé.

Přívlastek závisí zejména na:

- podmětu: *Il gatto **affettuoso** fa le fusa.*
- jmenném přísudku: *Il gatto è un animale **domestico**.*
- předmětu přímém: *Il gatto fa **molte** fusa.*
- předmětu nepřímém: *Il gatto gioca con la pallina **colorata**.*
- doplňku: *Il gatto, animale **domestico**, fa le fusa.*²²

Italština tedy rozlišuje přívlastky podle větného členu, na němž závisí: *l'attributo del soggetto, l'attributo del predicato nominale, l'attributo del complemento oggetto, a. del complemento indiretto, a. dell'apposizione*

Hamplová²³ charakterizuje přívlastek (atribut) jako větný člen vyjádřený přídavným jménem, který rozvíjí podstatné jméno a významově je blíže vymezuje. Toto podstatné jméno, které tvoří s přívlastkem syntagma, může mít ve větě kteroukoli funkci.

Ekvivalentem italského přívlastku je v češtině pouze přívlastek shodný vyjádřený adjektivem, kdežto českému přívlastku neshodnému odpovídá v pojetí moderních italských gramatik nejčastěji tzv. příslovečné určení specifikáčn^í (*complemento di specificazione*).

Přívlastek může být vyjádřen jak adjektivem kvalifikativním, tak determinačním. V některých případech mohou mít funkci přívlastku také adverbia, ale jde o ojedinělé výskyty, které se používají jen v hovorovém úzu: *Non ho mai visto un uomo **così**.*

V italštině se zpravidla rozlišují dva typy přívlastku. Přívlastek predikativní (*l'attributo predicativo*), který stojí za substantivem, zužuje jeho význam a odlišuje jej od jiných substantiv téhož druhu a přívlastek apozitivní (*l'attributo appositivo*), který se klade před substantivum a jehož úkolem je spíše substantivum hodnotit.

2.3.4.2. Přívlastek v češtině

Čeština na rozdíl od italštiny rozlišuje přívlastek shodný a neshodný. Pokud se přívlastek shoduje se svým řídicím jménem v pádě, jde o přívlastek shodný, jestliže se s ním neshoduje, jedná se o přívlastek neshodný. Za neshodný považujeme i takový

²² http://www.treccani.it/enciclopedia/attributo_%28La_grammatica_italiana%29/

²³ HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny: Grammatica italiana*. Vyd. 1. Voznice: LEDA, 2004, s. 325-327

přívlastek, kde je sice pád přívlastku i řídicího jména stejný, avšak důvodem postavení řídicího jména v tomto pádu je jeho další větná závislost (např. *úprava výběru plynu*).

Na přívlastek se ptáme tázacími zájmeny *jaký?*, *který?*, *čí?* ve spojení s řídicím podstatným jménem.

Jedno a totéž podstatné jméno může mít více přívlastků. Ty mohou být navzájem ve vztahu postupného rozvíjení, souřadnosti, nesouřadnosti.

Podle toho, jaký je vztah přívlastku k řídicímu jménu, rozlišujeme přívlastek těsný a volný. Těsný zužuje význam řídicího jména a nemůže být vynechán, protože by se změnil význam celku. Volný vyjadřuje vlastnost, kterou se význam řídicího jména jen dodatečně doplňuje, proto může být vynechán, aniž se význam celku změní. Volný přívlastek vždy oddělujeme čárkami a zpravidla klademe za řídicí jméno, i když je shodný.

Přívlastek shodný bývá, pokud není volný, zpravidla před svým řídicím jménem. Přívlastek neshodný bývá častěji za svým řídicím jménem.²⁴

2.3.5. Přístavek

2.3.5.1. Přístavek v italštině

Přístavek (*l'apposizione*) je definován jako substantivum, které se nachází v blízkosti jiného substantiva, aby jej lépe definovalo nebo určilo. Stojí-li toto substantivum u rozvíjeného substantiva volně, bez předložky, jde o tzv. přístavek (apozici). Přístavek může být doprovázen přídavným jménem a může stát před nebo za rozvíjeným substantivem, vždy však bezprostředně u něho.²⁵ Mezi přístavkem a určeným podstatným jménem je nutná gramatická shoda v rodě a čísle.

Ve srovnání s přívlastkem, s kterým je funkčně podobný, může přístavek syntakticky záviset jednak na podmětu, jednak na jakémkoliv větném členu.

Přístavek se dělí na jednoduchý a složený.

Jednoduchý přístavek je tvořen pouze jedním slovem a stojí vždy před podstatným jménem, zejména pokud označuje stupeň příbuznosti (*lo zio Giovanni, la cugina Maria*), označuje-li akademický nebo šlechtický titul (*il professor Pistelli, il principe Carlo*), dále se užívá ve zdvořilostních frázích (*il signor Bianchi*), v gramatice

²⁴ ŠAUR, Vladimír. *Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004, s. 124-125

²⁵ HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny: Grammatica italiana*. Vyd. 1. Voznice: LEDA, 2004, s. 327-328

(*il verbo essere*) nebo v zeměpisných názvech (*il mare Mediterraneo, il monte Everest*). Substantiv, která mohou mít funkci přístavku, je omezený počet.²⁶

Složený přístavek je rozvíjen dalšími větnými členy a celými větami. Delší složené přístavky stojí až za substantivem a mohou figurovat jako vsuvka, tj. v písmu se oddělují čárkami a v mluveném projevu pauzami.

2.3.5.2. Přístavek v češtině

Podle Stručné mluvnice češtiny je přístavek druh shodného přívlastku, jehož základem je podstatné jméno. Přístavek je připojený volně, bývá zpravidla rozvitý a stojí za řídicím jménem. Protože blíže vysvětluje některé skutečnosti týkající se řídicího jména, bývá často uvozen výrazy *totiž, tj., a to, tedy* apod.²⁷

2.3.6. Doplněk

2.3.6.1. Doplněk v italštině

Doplňky (*complementi predicativi*) jsou větné členy, které určují a doplňují význam slovesa a zároveň se vztahují i k dalším větným členům, kterými jsou podmět nebo předmět přímý.

V italštině odpovídá českému doplňku tzv. podmětový predikativ (*il complemento predicativo del soggetto*) nebo také tzv. předmětový predikativ (*il complemento predicativo dell'oggetto*). Jak podmětový, tak předmětový predikativ může být vyjádřen substantivem nebo adjektivem, stojí bezprostředně za sponovým slovesem a často se pojí s předložkami, příslovci a předložkovými výrazy, např.: *a, da, in, per, come, quale, in qualità di, in conto di* atd.

Jako spona fungují následující skupiny sloves:

- tzv. verbi copulativi: jako jsou *sembrare, parere, diventare*
- různá slovesa v pasivu, která se dělí na tzv.:
 - o verbi appellativi (*essere chiamato, essere detto*)
 - o verbi elettivi (*essere eletto, essere nominato*)
 - o verbi estimativi (*essere stimato, essere giudicato*)
 - o verbi effettivi (*essere fatto, essere reso*)²⁸

²⁶ [http://www.treccani.it/enciclopedia/apposizione_\(Enciclopedia-dell'Italiano\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/apposizione_(Enciclopedia-dell'Italiano)/)

²⁷ HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Stručná mluvnice česká*. Vyd. 26. Praha: Fortuna, 2002, s. 165

²⁸ DARDANO, Maurizio a Pietro TRIFONE. *La nuova grammatica della lingua italiana*. 1a ed., ristampa. Bologna: Zanichelli, 2006, s.35-36

2.3.6.2. Doplněk v češtině

Doplněk je rozvíjející větný člen, který je závislý na dvou členech řídících: jednak na přísudkovém slovese, jednak na podmětu nebo také na předmětu. Vyjadřuje vlastnost, kterou má řídící jméno za děje či stavu vyjádřeného řídícím slovesem.²⁹ Doplněk může být vyjádřen větně i nevětně, a to adjektivem, substantivem a infinitivem.

²⁹ ŠAUR, Vladimír. *Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004, s. 125-126

3.Podmět

3.1.Podmět v italštině

3.1.1.Definice podmětu

Italská encyklopedie *Treccani*³⁰ popisuje podmět jako základní větný člen spolu s předmětem a přísudkem. Tento větný člen má v jednotlivých jazycích odlišné vlastnosti a bývá zpravidla charakterizován z více hledisek. Například z hlediska morfologického a syntaktického je definován podle pádu, podle shody se slovesem či podle postavení ve větě. Nalézt správnou definici podmětu je obtížné, jelikož se jedná o abstraktní funkci, která se projevuje v několika rovinách: sémantické, morfologické, syntaktické a textové.

Podmětem může být jakýkoli slovní druh, nejčastěji jím bývá jméno, zájmeno nebo může být vyjádřen i celou větou (*tzv. frasi soggettive*).

Italský podmět se shoduje se slovesným i jmenným přísudkem v osobě a čísle a v některých případech se shoduje i v rodě, např. v pasivu a ve složených časech:

(25) *Mario è andato a scuola / Maria è andata a scuola.*

Další vlastností podmětu je, že jej nepředchází předložka (stejně jako předmět přímý). Výjimku tvoří předložka *di* jako část dělivého členu *del, della, dei*, který vyjadřuje neurčité množství nebo neurčitou část:

(26) *In questo museo ci sono **dei** quadri famosi.*

3.1.1.1.Podmět gramatický a logický

Jak již bylo zmíněno, podmět je základní větný člen označující původce děje. Musíme však podotknout, že tato definice neplatí ve všech případech. Proto moderní lingvistiky rozlišují mezi podmětem gramatickým (*soggetto grammaticale*) a podmětem logickým (*soggetto logico o nozionale*).³¹ Podmět slouží jako výchozí bod komunikace, zatímco predikát vyjadřuje jeho činnost nebo mu přisuzuje nějakou vlastnost. Hlavní problém spočívá v tom, že větný člen, který funguje jako východisko výpovědi, se nemusí nutně shodovat s gramatickým podmětem, to se týká především psychologických sloves (např. *piacere*):

³⁰ [http://www.treccani.it/enciclopedia/soggetto_\(Enciclopedia_dell'Italiano\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/soggetto_(Enciclopedia_dell'Italiano)/)

³¹ LA FAUCI, Nunzio. *Compendio di sintassi italiana*. Bologna: Il Mulino, 2009, s. 61

(27) *A Marco piace la pizza.*

V této větě je třeba rozlišit podmět gramatický (*la pizza*) od podmětu logického (*Marco*). Z toho vyplývá, že podmět logický nemůže zastávat funkci podmětu gramatického.³²

3.1.1.2. Podmět zamlčený

Pokud podmět není vyjádřen, jedná se o tzv. podmět zamlčený (*il soggetto sottinteso*). Podobně jako v češtině se užívá, jsou-li podmětem zájmena 1. a 2. osoby singuláru nebo plurálu a jestliže je z koncovky slovesa zřejmá osoba a dále pokud podmět vyplývá ze situace nebo z předchozího kontextu.

(28) *Ho molto da fare.*

3.1.1.3. Podmět všeobecný

Podmět všeobecný se vztahuje k blíže neurčeným osobám nebo neurčitému počtu osob, nevztahuje se tedy ke konkrétní osobě. Vyjadřuje se pomocí neosobního *si*, které se pojí se slovesem ve 3. osobě singuláru.

(29) *In Italia si mangia molto gelato.*

3.1.1.4. Podmět neurčitý

Podmět neurčitý není vyjádřen, protože jej neznáme nebo ho mluvčí z různých důvodů nechce jmenovat, anebo je pro sdělení nepodstatný. Sloveso má tvar 3. osoby množného čísla.

(30) *Gli hanno rubato il cellulare.*³³

3.1.2. Syntaktická pozice podmětu

Z hlediska postavení podmětu náleží italština k jazykovému typu SVO (bezpříznakový slovosled), z toho vyplývá, že podmět stojí ve větě obvykle před slovesem:

(31) *Pietro mangia la mela.*

³² http://www.treccani.it/enciclopedia/soggetto_%28Enciclopedia_dell%27Italiano%29/

³³ HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny: Grammatica italiana*. Vyd. 1. Voznice: LEDA, 2004, s. 307-308

Podmět stojící obvykle před predikátem, nemusí však být nutně na první pozici, mohou jej předcházet příslovečná určení:

(32) *Di buon mattino **Paolo** si recò all'ufficio delle tasse; ma a quell'ora, di sabato, l'ufficio era ancora chiuso.*

S některými typy sloves může stát podmět i za slovesem, např. s inakuzativními slovesy:

(33) *Si è rotto un bicchiere.*

Pevnější postavení má podmět v přímých tázacích větách. V těchto větách bez tázacího slova zaujímá podmět postverbální pozici:

(34) *Si ricorderà Marco di spegnere la luce?*

V otázkách s tázacím slovem stojí podmět buď na začátku, nebo na konci věty:

(35) *A che cosa è allergico Marco? → Marco, a che cosa è allergico?*

Mezi výjimky však patří tázací slova označující příčinné souvislosti, např. *perché*:

(36) *Perché Marco fa sempre di testa sua?*

Pokud je tázací slovo podmětem, je rovněž pořádek slov pevný a podmět stojí v předverbální pozici:

(37) *Chi bussa alla porta?*

V rozkazovacích větách stojí podmět v postverbální pozici, pokud je vyjádřen:

(38) *Compra tu il latte!*³⁴

3.1.3.Sémantické role podmětu

Podmět může mít různé sémantické role, podle gramatiky *Nuova grammatica italiana* jsou jimi AGENTE, TERMINE, ESPERIENZE, POSSESSORE a OGGETTO.³⁵

Podmět nejčastěji vyjadřuje konatele slovesného děje (agense):

(39) *Giovanni mangia la minestra.*

³⁴ http://www.treccani.it/enciclopedia/soggetto_%28Enciclopedia_dell%27Italiano%29/

³⁵ SALVI, Giampaolo e Laura VANELLI. *Nuova grammatica italiana*. Bologna: Il Mulino, 2004, s.38

V případě událostí, zkušeností a různých situací má podmět sémantické role TERMINE, POSSESSORE:

(40) *Giovanni ha ricevuto una lettera.*

(41) *Giovanni possiede una bella casa.*

Proživatелеm (ESPERIENTE) je podmět u sloves prožívání, smyslového vnímání a u sloves vyjadřujících různé postoje (citové, mentální apod.)

(42) *Giovanni vede Maria.*

Podmět může mít také sémantickou roli objektu (OGGETTO):

(43) *Giovanni è caduto dalla bicicletta.*

3.1.4. Shoda podmětu s přísudkem

Podmět s přísudkem se v italštině shodují v osobě, čísle a podle okolností i ve jmenném rodu. Shoda je zřejmá, pokud podmětem je substantivum nebo více substantiv stejného gramatického rodu. Představují-li však podmět substantiva odlišného rodu, může nastat několik případů.

První případ nastává, jsou-li substantiva připojena souřadnou spojkou *e*. V tomto případě je adjektivum nebo participium ve tvaru plurálu mužského rodu:

(44) *Pietro e Maria sono arrivati.*

Sloveso může mít tvar plurálu nebo singuláru, jsou-li substantiva připojena spojkou *o* nebo *né*:

(45) *Pietro o Maria lo saprà / lo sapranno.*

(46) *Né Pietro né Maria lo sanno / lo sa.*

Vyskytuje-li se v podmětu jméno hromadné (*folla, stormo, gruppo*) a po něm následuje substantivum upřesňující, jakými jednotlivci je tento celek tvořen, může stát sloveso v plurálu podle upřesňujícího substantiva (tzv. shoda podle smyslu) nebo v singuláru podle hromadného jména.

(47) *Un gruppo di persone se ne è andato / se ne sono andate.*

Další případ nastává, tvoří-li podmět různé slovesné osoby. Potom má 1. osoba přednost před 2. a 3. osobou, 2. osoba před 3. osobou.

(48) *Noi a voi abbiamo lo stesso gusto.*

(49) *Tu e tuoi amici ne siete rimasti delusi.*³⁶

Shoda přičestí s podmětem

U shody přičestí s podmětem záleží na pomocném slovese (*avere, essere*). Ve složených časech, které se tvoří pomocí *avere*, se přičestí neshoduje s podmětem v rodě ani v čísle.

(50) *Abbiamo viaggiato molto.*

Jestliže je v časech složených sloveso *essere*, musí se přičestí shodovat v rodě a čísle s podmětem.

(51) *I bambini si sono addormentati tardi.*

Pokud jde o všeobecný podmět *si*, ve složených časech se užívá slovesa *essere*. U sloves, která se v činném rodě časují s *avere*, se přičestí nemění.

(52) *Si è lavorato tutto il giorno.*

Naopak u sloves, která se časují s *essere*, má přičestí tvar plurálu mužského rodu.

(53) *Si è rimasti fino a mezzanotte.*

3.1.5. Vyjadřování podmětu v italštině

Vyjadřování podmětu v italštině je fakultativní. Z funkčního hlediska je přítomnost podmětu nadbytečná - podle koncovky slovesa poznáme číslo a osobu podmětu. Mluvčí si může vybrat, zdali podmět vyjádří, anebo ho vynechá. Avšak existují případy, kdy je v italštině vyjádření podmětu povinné.

Rovněž podle Serianniho je v italštině na rozdíl od ostatních evropských jazyků užití osobního zájmena jako podmětu fakultativní. Např. informace o osobě ve větě „*vengo domani*“ lze z koncovky *-o* vyvodit informaci o jakou osobu se jedná (1.os.sg.). Z tohoto důvodu se tedy jeví přítomnost zájmena před slovesem jako zbytečná a podmět

³⁶ HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny: Grammatica italiana*. Vyd. 1. Voznice: LEDA, 2004, s. 301

je tudíž nevyjádřený. Ten samý autor se rovněž domnívá, že přítomnost osobního zájmena může být považována dokonce za málo pravděpodobnou.³⁷

Podmět nebývá vyjádřen ve vedlejších větách se slovesy nefinitivními, neboť tento podmět odkazuje k podmětu věty hlavní.

(54) *Marco pensa di partire.*

(55) *Luisa inizierà la lezione trattando la rivoluzione francese.*

Podmět se také nevyjadřuje, např. u sloves označujících přírodní jevy nebo u neosobních sloves (*piove, nevica, bisogna*).

(56) *Bisogna fare presto.*

Podmět se naopak vyjadřuje povinně:

a) je-li fokalizován, např. ve vytýkacích konstrukcích (*frase scisse*):

(57) *Siete voi che avete sollecitato l'incontro.*

b) podmět se stává nezbytným prvkem pro pochopení výpovědi v nominálních frázích nebo ve frázích, kde chybí sloveso:

(58) *Ancora lui! avevo detto che non volevo più incontrarlo!*

c) pokud se nachází ve slučovacím souvětí s dalším zájmenem nebo jmenným syntagmatem:

(59) *Né lei né nessun altro ha il diritto di fare ciò.*

d) pokud je doprovázen determinantem, např. číslovkou nebo ve vtažných větách:

(60) *Voi due siete davvero divertenti.*

(61) *Voi, che avete più esperienza, potete consigliare i vostri colleghi più giovani.*³⁸

³⁷ SERIANNI, Luca a Alberto CASTELVECCHI. *Grammatica italiana: italiano comune e lingua letteraria*. 1a ed., ristampe. Novara: UTET Università, 2007

³⁸ http://www.treccani.it/enciclopedia/accordo-prontuario_%28Enciclopedia_dell%27Italiano%29/

Dále je podmět nutný v případech, ve kterých by jeho vynechání vedlo k nejednoznačnosti nebo interpretačním nejasnostem, např. u slovesných tvarů, které mají multifunkční koncovky: *non sono sicuri che Ø [= io / tu / lui] dica la verità.*³⁹

O povinném vyjadřování pronominálního subjektu se také zmiňuje *Grande grammatica di consultazione*⁴⁰, podle níž v italštině existují určité kontexty, v nichž je užití osobního zájmena nutné. Hlavní případy užívání osobního zájmena popisuje v několika bodech:

- a) osobního zájmena se užívá ke zdůraznění (např. fonologickými prostředky, z důvodu důrazu, kontrastu nebo z nějaké jiné potřeby):

(62) *LEI ha meritato il premio, non Franco!*
**Ø ha meritato il premio, non Franco.*

- b) ve vytýkacích konstrukcích užíváme zájmeno pro zdůraznění větného členu. Tyto vytýkací konstrukce jsou tvořeny větou řídící se slovesem „*essere*“ a zdůrazněným větným členem a větou závislou uvozenou „*che*“:

(63) *Ero IO che lavoravo a maglia.*

- c) stojí-li subjekt za slovesem:

(64) *Vengo io!*

- d) absence slovesa

(65) *Tu qui?*

- e) koordinace s dalším jmenným syntagmatem

(66) *Luca ed io siamo usciti a fare una passeggiata.*
**Luca ed Ø siamo usciti a fare una passeggiata.*

³⁹ SERIANNI, Luca a Alberto CASTELVECCHI. *Grammatica italiana: italiano comune e lingua letteraria*. 1a ed., ristampe. Novara: UTET Università, 2007, s. 91-95

⁴⁰ RENZI, L. - SALVI, G. - CARDINALETTI, A. (ed.) *Grande grammatica italiana di consultazione III. Nuova edizione*. Bologna, il Mulino 2001, str. 55

3.2.Podmět v češtině

3.2.1.Definice podmětu

Mluvnice češtiny pokládá za subjekt člen, který má formu substantiva nebo zájmena 1. a 2. osoby v nominativu. Subjektovou pozici může zaujímat též substantivum v jiném pádě.⁴¹

Dle Příruční mluvnice češtiny je podmět termín, jímž se označuje levovalenční syntaktická pozice přísudkového výrazu. Tento větný člen je vyjádřen v 1. pádě, a proto se na něj ptáme otázkou „*kdo/co?*“. Podmět zaujímá v hierarchii valenčních pozic přísudkového výrazu nejdůležitější postavení. To se projevuje tím, že přísudkový výraz přebírá některé morfologické kategorie podmětového výrazu, neboli přísudek se shoduje s podmětem. Na pozici podmětu se také nachází různé participianty téže mimojazykové situace, užívá se k tomu různých tvarů přísudkového výrazu a různých přísudkových sloves, která z různých aspektů popisují stejnou situaci.⁴²

3.2.2.Sémantické členění podmětu

Z hlediska sémantického se v češtině rozlišuje podmět substanční a podmět situační.

3.2.2.1.Podmět substanční

Pokud je v podmětu umístěn substanční participiant, má podmět povahu nominální fráze, jejímž jádrem bývá jméno v 1. pádu (tzv. holý podmět).

(67) *Můj starý dobrý přítel z vojny zemřel.* - holým podmětem je přítel.

Podmět se nevyjadřuje, má-li přísudkový výraz formu 1. nebo 2. osoby, neboť informaci o tom, kdo je participantem umístěným v podmětu, poskytuje koncovka přísudkového výrazu. Z hlediska čistě informativního tedy není rozdíl mezi větami:

(68) *Už dva roky nekouřím a Já už dva roky nekouřím.*

⁴¹ DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny. 3, Skladba.* 1. vyd. Praha: Academia, 1987, s. 43

⁴² KOLEKTIV AUTORŮ ÚSTAVU ČESKÉHO JAZYKA FILOZOFICKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY V BRNĚ. *Příruční mluvnice češtiny.* Brno, 2012
Nakladatelství Lidové noviny, s. 410-422

Podmět substanční lze vyjádřit:

a) substantivem s věčným významem nebo zájmenem:

(69) *Náš **Václav** přišel pozdě.
Někdo klepe.*

b) adjektivem nebo zájmenem. Tato funkce adjektiv a zájmen je založena na vypuštění podmětového substantiva. V zásadě lze vynechat substantivum z důvodů stylistických, jedná-li se o substantivum, které už bylo ve stejném významu užito v předcházejícím kontextu. Dále můžeme substantivum vypustit z důvodů jazykové ekonomie, jestliže jde o substantivum, které označuje něco, co je známé ze situace projevu, nebo jehož význam je i mimo kontext v dané větě zřejmý.

(70) *Všichni žáci dostali pochvalu, **nejpilnější** byli vyznamenáni ředitelem školy.
Žádná mě nechce.*

c) neohebnými slovy a různými výrazy citátové povahy

(71) *Každé **proč** má své proto.*

d) větou se vztažnými zájmeny „*kdo*“ a „*co*“. Jedná se o podmětne věty vztažné. Nominativní forma podmětu může být signalizována také výrazem *ten* v nominativu a *to*, který plní funkci pádového ukazatele.

(72) ***Kdo se bojí**, nesmí do lesa.*

Náhrada nominální skupiny osobním zájmenem 3. os. (on, ona, ono) nebo ukazovacím zájmenem (ten, tamten), nebo neobsazení podmětové pozice nominální frází („slovní nevyjádření podmětu“) jsou zde sekundární. Jsou podmíněny znalostí nebo známostí objektu nebo tříd objektů, které jsou umístěny v podmětu, z kontextu, ať už jazykového (***On** vám dostal zápal plic*) nebo situačního (např. ***Ten** se tam nevejde*).

Přestože se podmět syntakticky obvykle nachází v nominativu, mohou být podmětové výrazy v jiném pádě než v prvním. Užití podmětu v jiném pádu než v nominativu je vždy nějak motivováno. Jiným pádem než nominativem se mohou

vyjadřovat navíc nějaké další významové rysy. Těmito sémanticky motivovanými pády jsou genitiv záporový, genitiv kvantitativní a adverbialní pády.

Genitiv záporový se užívá u negovaného přísudku. V současné češtině je poměrně řídký a většinou knižní, někdy až archaický:

(73) *V místě samém nebylo kostela.*

Genitivem kvantitativním vyjadřujeme, pokud máme na mysli jisté množství, jistou část toho, co je pojmenováno podmětovým výrazem:

(74) *V přehradě ubylo vody.*

Adverbialními pády můžeme navíc vyjádřit významový rys podílnosti a přibližnosti množství:

(75) *Na každé větvi viselo po pěti zlatých jablkách.*

Na výstavišti se rozsvítilo na sto světél.

Užití jiného pádu než nominativu může být také jen důsledek historického vývoje, tedy bez sémantické motivace. Místo nominativu se užívá genitivu numerativního, kterým se vyjadřuje počítaný objekt po určitých číslovkách od pěti výše a po číslovkách neurčitých. Existují tři typy vět, kdy se užije genitivu numerativního.

Genitiv numerativní se vyskytuje ve větách, v nichž číslovka vyjadřuje kvantitativní přívlástek u podmětového jména:

(76) *Dnes chybělo šest žáků.*

Dále se uplatňuje ve větách, v nichž číslovka vyjadřuje kvantitativní příslovečné určení:

(77) *Žáků dnes chybělo šest.*

Dalšími typy jsou věty, v nichž číslovka tvoří součást kvantitativního přísudku:

(78) *Nevyřešených problémů bylo pět.*

3.2.2.2. Podmět situační

Podmět situační se vyjadřuje některým ze situačních participantů a primárně má podmětový výraz větnou podobu. Jde zejména o participanty se sémantickými rolami informace, instrukce a podnětu:

(79) *Říká se, že elektrika bude od června dražší.*

Bylo mi naznačeno, abych se nechal ostříhat.

Mrzelo ho, že s ním nikdo nemluvil.

Sám přísudkový predikátor má formu identickou s formou 3. os. singuláru neutra. Podmět situační je vždy třeba slovně vyjádřit a může mít několik podob.

Podmět má podobu vedlejší věty a pojí se buď se spojkou (že, zda, -li, aby) nebo s příslovcem (kde, kdy). Tyto věty se nazývají vedlejší věty podmětne. Někdy může být ve větě nominativní forma podmětové pozice zastoupena výrazem **to** v nominativu:

(80) *Je správné (to), že si vše předem promyslíš.*

V podmětu se může užít zájmeno **to**, pokud je situace známá z kontextu:

(81) *Petr rozbil okno. - **To** se nedělá.*

Vedlejší věty podmětne mohou být nahrazeny konstrukcí, jejímž jádrem je infinitiv. Tuto možnost však ovlivňuje celá řada faktorů.

Dále mohou být podmětne vedlejší věty často nahrazeny konstrukcí, jejímž jádrem je dějové nebo stavové substantivum. Možnost nominalizace přísudkového výrazu vedlejší věty těmito jmennými tvary je v první řadě závislá na jejich existenci nebo možnosti jejich tvoření:

(82) *Těší mě (to), že jsi přišel.*

Také mohou být nahrazeny substantivy s věcným významem. Substitute vedlejší věty takovými výrazy je podmíněna kontextově:

(83) *Rozčiluje mě, že je tady Petr. // **Petr** mě tady rozčiluje.*

V řadě případů je možné situační podmět vyjádřit vedlejší větou, konstrukcí s infinitivem, konstrukcí s dějovým nebo stavovým substantivem i substantivem s věcným významem:

(83) *Je dost namáhavé, abych přečetl celou knihu // přečíst celou knihu // přečtení celé knihy.*

3.2.3. Shoda podmětu s přísudkem

Ve větách dvoučlenných, které obsahují podmět vyjádřený nějakým slovním druhem, se přísudek shoduje s podmětem. V tomto případě se jedná o shodu podle formy. Shoda se týká osoby a čísla a někdy také jmenného rodu, jestliže je přísudek v minulém času, v trpném rodě nebo v podmiňovacím způsobu. U podstatných jmen v množném čísle si musíme dát také pozor na psaní *i/y* v pravopise.

V češtině se uplatňuje shoda podle přirozeného rodu, tj. shoda podle smyslu. Této shody se užívá u pronominálního podmětu, z kterého nelze poznat rod a které odkazuje k mluvčímu (já) nebo adresátovi (ty, vy):

(84) *Já jsem to přečetl X Já jsem to přečetla.*

Složitější případy shody nastávají tehdy, je-li podmět tvořen větným členem několikanásobným.

U podmětu několikanásobného při spojení jmen různého rodu má v rodě přednost rod mužský a rod ženský před středním rodem. Jsou-li podmětová substantiva spojena pomocí předložky *s*, lze u shody v rodě využít princip „přednost rodů“ nebo princip „shoda je podle výrazu v nominativu“. Následuje-li podmět až za přísudkem, lze využít vedle uvedených principů rovněž princip „shoda s nejbližším podstatným jménem“.

Při spojení podstatných jmen v čísle jednotném často nastávají problémy i se shodou v čísle. Nelze tu formulovat striktní pravidla, nýbrž jen preference. U několikanásobného podmětu vyjádřeného substantivy s konkrétním významem, který stojí před přísudkem, mívá přísudek formu množného čísla. Jsou-li podmětová substantiva spojena pomocí předložky *s*, je v zásadě možné jednotné i množné číslo.

U několikanásobného podmětu tvořeného jmény středního rodu, z nichž aspoň jedno je v jednotném čísle, má přísudek tvar ženského rodu množného čísla.

3.2.4. Vyjadřování pronominálního subjektu v češtině

Slovní vyjadřování podmětu ve větách ve formě 1. a 2. osoby pomocí nominální fráze, jejímž základem mohou být jen osobní zájmena *já*, *ty*, *my* a *vy* je sekundární a je vždy motivováno různými faktory, které působí zpravidla společně. Příruční mluvnice češtiny rozlišuje tři faktory, a to faktory věcné, komunikační a konstrukční.

Faktory věcné ovlivňují vyjadřování pronominálního podmětu, není-li osoba dostatečně určena koncovkou přísudku nebo u kontextové elipsy přísudku. A dále pokud je třeba explicitně vyjádřit, kdo je vedle mluvčího nebo adresáta participantem.

(85) **Já** to tušil

(86) *Bavoráci mají dovolenou v srpnu, **my** v červenci*

(87) **My** to dokážeme.

Věťmi **My to dokážeme.** x *Dokážeme to.* vyjádříme jen to, že autor výpovědi je jedním z těch, kdo je participantem umístěným v podmětu, aniž bychom dali přesnou informaci o tom, o které další osoby se jedná. Uvedené věty mohou tedy méně přesně vyjadřovat totéž, co jednoznačně vyjádříme několikanásobným větným členem.

Faktory komunikační se týkají aktuálního větného členění a pronominálního podmětu se užije v těchto případech:

- je-li osoba specifikovaná výrazy *já, ty, my*, vy rématem věty:

(88) *To okno jsem rozbil **já** // **Já** (s větným přízvukem) jsem rozbil to okno.*

- je-li osoba specifikovaná výrazy *já, ty, my*, vy vytčena do protikladu s někým jiným:

(89) *To okno rozbil Petr. - Ne. To okno jsem rozbil **já** (s větným přízvukem)*

- při konfrontaci tematických nebo rematických prvků

(90) *Sparta má dobrého brankáře, **my** zase sázíme na útok.*

(91) *Žáky trénuje Novák, juniorům se věnují **já**.*

- při důrazovém vytčení konstrukcí typu „*byl jsem to já, kdo*“

- v otázkách podívočných se obligátně užívá buď zájmen *ty* a *vy*, nebo výrazu *to*:

(92) **Ty (To)** už máš zase hlad?

O faktory konstrukční se jedná:

- je-li potřeba osoby specifikované výrazy *já, ty, my*, vy charakterizovat, a to buď výrazem v pozici atributu, nebo pomocí přístavkového výrazu:

(93) *Co jsem to **já** nešťastná provedla!*

(94) **Vy** básníci vidíte svět trochu jinak.

- je-li potřeba vyjádřit, že platnost obsahu věty je omezena na osoby specifikované výrazy *já, ty, my, vy*, nebo naopak, že obsah věty platí také pro osoby specifikované těmito jmennými výrazy:

(95) *Jen já vím, kdo to udělal*

(96) *Také já vím, kdo to udělal.*

V mluveném jazyce se hovorově osobní zájmena *já, ty, my, vy* v pozici podmětu uplatňují častěji. Užívá se jich např. k dosažení důvěrnějšího tónu, ve vzrušené řeči apod.

Má-li přísudkový výraz formu 3. osoby, podmět se vyjadřuje, neboť morfém 3. os. v daném případě podává pouze informaci o tom, že participantem umístěným v podmětu není mluvčí ani adresát. Věta „*Píše dopis*“ je informačně neúplná, neboť z ní samé nepoznáme, komu a čemu se připisuje děj nebo stav vyjadřovaný přísudkem.

Explicitním vyjadřováním pronominálního podmětu se zabývá ve svém článku Šarapťková⁴³, která rozlišuje pronominální podmět 1. a 2. osoby od podmětu 3. osoby, jelikož je zájmenný podmět ve 3. osobě pouze náhradou podmětu substantivního, zatímco v 1. a 2. osobě se jedná o podmět pronominální a nelze jej nahradit substantivem.

V češtině nemusí být pronominální podmět za jistých kontextových podmínek slovně vyjádřen, protože osobu poznáme z koncovky slovesa, takže zájmenný podmět je zbytečný. Podle Šarapťkové vedou k vyjádření podmětu určité důvody. České mluvnické uvádějí, že vyjadřování pronominálního podmětu je vždy nějak motivováno, ať už mluvnicky, nebo záměrem. Záleží také na postoji mluvčího, který zájmeno zdůrazňuje. Existují však také další případy.

Šarapťková rozděluje povinné vyjadřování pronominálního podmětu 1. a 2. osoby do čtyř skupin:

⁴³ Explicitní vyjadřování pronominálního podmětu ve staroslověnětině. – In: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity – A 30, 61-68 - Brno: Masarykova univerzita.

- 1) pronominální podmět musí být vyjádřený z mluvnických důvodů, aby byl výrok srozumitelný, např. v několikanásobném podmětu nebo ve větách bez určitého slovesa
- 2) u důrazného pronominálního podmětu v souvětích srovnávacích a v protikladu
- 3) pronominální podmět je uveden z důvodů rytmických. Tímto se zabýval už V. Mathesius⁴⁴, který zjistil, že zájmenný podmět je v hovorové češtině častý z důvodů rytmických a to ve větách, v nichž je východisko výpovědi složeno jen ze slov nepřízvučných („já tě učesu“ vs. „učesu tě“). Zde se jedná o rytmus obsahový. Mathesius dále rozlišuje rytmus důrazový, který se vyskytuje tam, kde osobní zájmeno tvoří klidný, nedůrazný úvod věty, nejčastěji na začátku řeči a pokud je východisko výpovědi krátké. Ve větách, skládajících se jen z pronominálního podmětu a slovesa, je zájmeno nedůrazným úvodem k vlastní výpovědi, která by zněla stroze a úsečně, např. „já vím“ vs. „vím“
- 4) pronominální podmět motivovaný předlohou, kterého se užívá v hovorové češtině a je nadbytečný

Dále se pronominálním podmětem zabývá ve svém článku „*Vyjadřování podmětu osobními zájmeny 1. a 2. osoby*“ také Zimová⁴⁵. Její příspěvek se zaměřuje na užívání osobních zájmen v platnosti mluvnického podmětu. Rovněž odlišuje zájmena 1. a 2. osoby singuláru a plurálu od zájmena 3. osoby singuláru a plurálu, protože osobní zájmena 1. a 2. osoby podle Zimové tedy nezastupují plnovýznamová pojmenování, ani neplní funkci textově odkazovací, ale určují, kde je v daném okamžiku promluvy mluvčím a kdo adresátem jazykového projevu. Dle Zimové není přítomnost podmětu vyjádřeného zájmeny 1. a 2. osoby povinná, protože určitý tvar slovesa v přísudku signalizuje koncovkou gramatickou osobu podmětu, ale i přesto existuje mnoho případů, kdy se zájmenného podmětu užívá. Jak již bylo zmíněno, podmět nebývá vyjádřen, je-li znám ze situace nebo z předchozího kontextu nebo jej určuje svým tvarem přísudek.

Naopak užití osobního zájmena ve funkci podmětu je pak podmíněno těmito faktory:

- 1) jestliže osoba není dostatečně určena koncovkou slovesa

⁴⁴ MATHESIUS, V Pronominální podmět v hovorové češtině. In: Čeština a obecný jazykozpyt

⁴⁵ ZIMOVÁ, Ludmila: Vyjadřování podmětu osobními zájmeny 1. a 2. osoby; in: *Naše řeč, ročník 71 (1988), číslo 1*

- 2) má-li být podmět rozvit
- 3) je-li podmět zdůrazněn
- 4) při vytčení do protikladu

Vyjadřování pronominálního podmětu popisuje Zimová jako velmi komplikované a ovlivňuje jej působení několika činitelů. Mezi hlavní faktory ovlivňující užití zájmeného podmětu patří zejména aktuální členění výpovědi a gramatická výstavba výpovědi. Dalšími činiteli jsou emocionální postoj mluvčího, postoj mluvčího k výpovědi a také stylistické aspekty k výstavbě výpovědi. Na užití zájmeného podmětu obvykle působí několik činitelů najednou, tzn., že jej obvykle neovlivňuje pouze jeden činitel.

Jak již bylo zmíněno, nejdůležitějším faktorem ovlivňujícím vyjadřování podmětu osobním zájmenem je aktuální členění výpovědi, které se projevuje v citově neutrálních výpovědích především tehdy, pokud je podmět jádrem výpovědi. Užitím osobního zájmena lze vyjádřit, že podmět, jenž je jádrem výpovědi, označuje mluvčího, resp. adresáta. Pronominální podmět stojí na konci výpovědi a obvykle je zdůrazněn, např. vytýkacími částicemi nebo vymežovacími zájmeny.

(97) *Když dostanu jablko **já**, budeš nejslavnějším vojevůdcem.*

Osobního zájmena se dále užije především tehdy, nelze-li podmět vyvodit z předchozího kontextu nebo řečové situace. Podmět je pak kontextově nezapojený, přináší novou informaci, je tedy jádrem výpovědi, přesouvá se na začátek věty a je zvukově vyčleněn důrazem. Vyskytuje se např. u kontrastu.

Kontrast se používá nejčastěji v souvětí souřadném s větami v poměru odporovacím. Adresát, resp. mluvčí, k nimž zájmena v platnosti subjektu ukazují, se staví do ostrého protikladu k tomu, co je vyjádřeno v předchozí větě.

(98) *Všichni mi to říkali, ale **já** jsem jim nevěřil.*

Osobním zájmenem může být v češtině vyjádřen také podmět tematický. Pokud by jeho elizí (nevyjádřením, vypuštěním) došlo ke změně aktuálního členění.

- (99) *U mostu jsou okouni samotáři. Dej na mě, jdi tam a pocuchej jim hřívu.
Já tu na tebe počkám.*

Jádrem výpovědi je přísudkové sloveso. Při vynechání pronominálního podmětu by výpověď nabyla jiné funkční perspektivy a jádrem by se stal předmět:

- (100) *Dej na mě, jdi tam a pocuchej jim hřívu. Počkám tu na tebe.*

Dalším faktorem ovlivňujícím vyjadřování podmětu je kontextová výstavba výpovědi, která se projevuje nejvýrazněji ve spontánních projevech. Umožňuje totiž, aby některé její pozice, které jsou zřejmé z předchozího kontextu nebo ze situace, nebyly lexikálně obsazeny. Tato skutečnost má vliv i na vyjadřování podmětu osobním zájmenem. Nejčastěji se nevyjadřují ty části výpovědi, které mají nižší stupeň výpovědní dynamičnosti, tj. východisko a z přechodových členů pak slovesný přísudek. Elipsa přísudku však vyžaduje, aby gramatická osoba byla vyjádřena osobním zájmenem v podmětu.

- (101) *Třeba před časovkou jsme si večer jeli prohlížet trať. **My** v autě, trenér vedle nás na kole a do okna komentoval každý metr.*

Pokud jde o gramatickou výstavbu výpovědi vyjadřování podmětu osobním zájmenem 1. a 2. os. vyžaduje v mnohých případech větná konstrukce. Je nutné tam, kde osoba mluvčího nebo adresáta je významově blíže určena. Podmět bývá většinou rozvit adjektivním přívlastkem, vedlejší větou přívlastkovou a přístavkem:

- (102) *Tehdy jsem si to **já** jediná uvědomila.*
(103) ***Já**, který jsem měl vždycky všechno ve skladě na svém místě, jsem najednou nemohl najít jednu elektrickou vrtačku.*
(104) *Kdepak jsem to **já** nešťastnice mohla tušit, že jednou odejde a už se nevrátí.*

Pronominální subjekt se užije také tehdy, jestliže slovesný přísudek nevyjadřuje dostatečně mluvnickou kategorii osoby. K takovému jevu, stylově příznakovému, dochází nejčastěji ve spontánních mluvených projevech v běžné jazykové komunikaci.

(105) *Nejraději měl Jindru, to byl uličník podle jeho gusta. **Já** byl nejmladší, mazlíček.*

Při vypuštění určitého tvaru pomocného slovesa *být* v některých složených slovesných tvarech v přísudku je totiž přítomnost osobního zájmena jediným prostředkem diferenciací mluvnické osoby, neboť přičestí samo tuto schopnost nemá. Samo přičestí minulé ve funkci přísudku je vždy jednoznačně chápáno jako tvar 3. osoby. K vypuštění pomocného slovesného tvaru dochází však pouze v 1. os. singuláru nebo plurálu.

(106) ***Já** se to dozvěděl včera.*

(107) ***My** už mu dávno odpustili.*

Dalším činitelem, který ovlivňuje vyjadřování podmětu osobními zájmeny, je také rytmus výpovědi. Tento aspekt není převažující a působí obvykle spolu s ostatními již zmíněnými faktory, obzvláště s aktuálním členěním výpovědi. Tento činitel se užívá tehdy, pokud vyjádření pronominálního podmětu není podmíněno gramaticky nebo pokud podmět není rématem, či jinými faktory, jako je například záměr mluvčího. V těchto případech není pronominální podmět obligatorní a z hlediska obsahového i gramatického je zbytečný, jeho vynechání neovlivní obsah výpovědi. Z toho vyplývá, že pronominální podmět má jen funkci rytmizační. Dle Zimové rytmizační prostředek může sloužit k odstranění nežádoucí aliterace nebo bezprostředního následování dvou přízvučných slabik za sebou. Mathesius⁴⁶ se v této souvislosti zmiňuje o tzv. výplňkovém podmětu.

(108) *A: Přinesu vám účet, abyste viděl, kolik jsem dal před lety za malé kapry.*

*B: Vám **já** věřím, pane doktore!*

Pronominální podmět se také v češtině užívá v souvislosti s vyjadřováním citového postoje mluvčího. Vyskytuje se často v otázkách, v nichž mluvčí spíše

⁴⁶ MATHESIUS, V.: *Čeština a obecný jazykozpyt*, Praha 1947, s. 286n

vyjadřuje údiv nebo překvapení než záměr něco se dozvědět. Zájmeno bývá nositelem důrazu a jeho vyjádření není nutné.

(109) *Ty už k nám nepřijedeš?*

Z analýzy Zimové vyplynulo, že problematika vyjadřování pronominálního podmětu je v češtině značně komplikovaná a je výsledkem působení několika různých faktorů jazykového i mimojazykového charakteru a užití zájmeného podmětu ovlivňuje vždy několik činitelů najednou, nejčastěji aktuální členění výpovědi. Jen výjimečně ovlivňuje užití jeden faktor. Dále v souvislosti s vyjadřováním zájmeného podmětu rozlišuje nutné užití z větně konstrukčních důvodů nebo z důvodu kontextové výstavby výpovědi (podmět nelze odvodit z předchozího kontextu), obvyklé užití ovlivněné komunikativně pragmatickými faktory nebo možné užití z důvodů rytmičtých a citových.

II. Praktická část

4. Metodologie a data

Cílem praktické části je prozkoumat distribuci obligatorního pronominálního subjektu v italštině ve srovnání s češtinou. Účelem není podat přesnou frekvenci jednotlivých příkladů pronominálního subjektu, nýbrž pouze ukázat příklady jeho užití.

Pro analýzu jsem vybrala kontexty, ve kterých je dle prostudovaných gramatik vyjadřování pronominálního subjektu povinné. Mezi tyto kontexty jsem zařadila elipsu přísudku, vytýkací konstrukce, aktuální větné členění (rematizaci podmětu) a kontrast. Vzhledem k tomu, že na vyjadřování pronominálního podmětu působí mnoho činitelů, zvolila jsem i další faktory ovlivňující jeho vyjadřování, mezi které patří důraz, gramatická výstavba výpovědi a užití konjunktivu. Také jsem vybrala některé příklady, kde je pronominální podmět vyjádřený pouze v italštině.

Data byla čerpána z paralelního korpusu InterCorp přístupného přes webové rozhraní KonText. V rámci paralelního korpusu InterCorp (verze 7) jsem si vytvořila vlastní subkorpus obsahující pouze beletristická díla Alessandra Baricca. V této sondě jsem pomocí základního dotazu vyhledávala jednotlivá podmětová zájmena *io*, *tu*, *noi*, *voi*. Zvolený subkorpus obsahoval 451 výskytů zájmena *io*, 159 výskytů zájmena *tu*, zájmeno *noi* bylo zastoupeno 84 krát a zájmeno *voi* 128 krát. U zájmen *voi* a *noi* jsme také museli vyřadit zájmena předmětová přízvučná, která jsou totožná se zájmeny podmětovými. Jednotlivé příklady užití pronominálního subjektu jsem vybírala na základě vlastního uvážení a to takové, které mi připadaly reprezentativní v rámci zvoleného kontextu.

Seznam textů:

BARICCO, Alessandro. *City*. 1. ed. Milano: Rizzoli, 1999, 320 s.

BARICCO, Alessandro. *Oceano mare*. 1. ed. Milano: Rizzoli, 1993, 226 s.

BARICCO, Alessandro. *Seta*. 3. ed. Milano: Rizzoli, 1996, 100 s.

Dále je potřeba zmínit, že všechna díla Alessandra Baricca jsou přeložena vynikající překladatelkou Alicí Flemrovou.

Analýza byla omezena jen na užití osobních zájmen 1. a 2. osoby singuláru a plurálu (*já, ty, my, vy*), vzhledem k tomu, že gramatiky uvádí rozdíly mezi užitím 3. osoby. Gramatiky obvykle rozlišují vyjadřování podmětu zájmeny 1. a 2. osoby od vyjadřování podmětu ve 3. osobě. Ve 3. osobě se podmět obvykle vyjadřuje z toho důvodu, že koncovka 3. osoby podává informaci pouze o tom, že účastníkem jazykového projevu není mluvčí ani adresát. Pokud se v této osobě podmět nevyjadřuje, jedná se buď o všeobecný podmět, který označuje nekonkrétní osobu nebo skupinu osob, nebo o podmět neurčitý.

Také je potřeba vzít v úvahu, že vyjadřování pronominální subjektu nelze analyzovat pouze v rámci jedné věty, jeho užívání se musí zkoumat v rámci širšího kontextu a též se musí zkoumat mezivětná návaznost.

5. Vyjadřování pronominálního subjektu

5.1. Elipsa přísudku

Co se týká elipsy přísudku, v obou jazycích je vyjadřování pronominálního subjektu povinné. Je-li přísudek elidován, gramatická osoba musí být vyjádřena osobním zájmenem v podmětu. V subkorpusu se vyskytovalo pouze pět příkladů s elipsou přísudku. Dle těchto příkladů je distribuce pronominálního subjektu ve vytvořeném subkorpusu stejná.

<i>Diceva Shatzy che si offrirono in molti, per inseguire l' indiano. Era una cosa che li ubriacava dentro, la caccia all' uomo. Ma lo sceriffo disse: Vado io. Io da solo.</i>	<i>Říkala Shatzy, že se jich nabízela spousta, že půjdou pronásledovat toho indiána. Bylo to něco, co je opájelo zevnitř, hon na člověka. Ale šerif řekl: Půjdu já. Já sám.</i>
<i>Gilbert che lo amava e adesso lo piange e lo bacia, inconsolabile, una cosa strana da vedere, lì in mezzo, in mezzo all' inferno, la faccia di quel vecchio che si china sulle labbra di quel bimbo, una cosa strana da vedere quei baci, come posso dimenticarli io che li ho visti, quei baci, io senza fantasmi, io con la morte addosso e senza neppure la grazia di qualche fantasma o di una dolce follia, io che ho smesso di contare i giorni, ma so che ogni notte, di nuovo, verrà fuori quella bestia, dovrà venir fuori, la bestia dell' orrore, il macello notturno, questa guerra che combattiamo, (...)</i>	<i>Gilbert ho miloval a teď nad ním pláče a líbá ho, je k neutěšení, zvláštní podívaná, tam uprostřed, uprostřed toho pekla, tvář toho starce, který se sklání ke rtům toho dítěte, je divné vidět ty polibky, jak na ně mohu zapomenout, já, který jsem je viděl, ty polibky, já bez přeludů, já se smrtí na těle a dokonce bez milosrdenství nějakého přeludu nebo sladkého šílenství, já, který jsem přestal počítat dny, ale vím, že každou noc, znovu, vyleze ven tahle bestie hrůzy, noční jatka, tahle válka, kterou bojujeme, (...)</i>
<i>Stavo lì, volevo che lei continuasse a stare con me, e io con lei.</i>	<i>Pobýval jsem tam, chtěl jsem, aby ona byla dál se mnou a já s ní.</i>

<p><i>Ho sposato mio marito perché aveva gli occhi buoni. Era l'unica cosa che mi importava. Aveva gli occhi buoni. Poi non è che la vita vada come tu te la immagini. Fa la sua strada. E tu la tua. E non sono la stessa strada.</i></p>	<p><i>Vzala jsem si svého muže, protože měl dobré oči. Byla to jediná věc, na které mi záleželo. Měl dobré oči. Ale není to tak, že by život šel tak, jak ty si to představuješ. Jde si svou cestou. A ty tou svojí. A nejsou to stejné cesty.</i></p>
<p><i>Non mi nascondo la difficoltà dell'impresa, ma Voi sapete - Voi sola, al mondo - quanto io sia determinato a portare a termine l'opera che è stata mia ambizione concepire e intraprendere in un giorno fausto di dodici anni fa.</i></p>	<p><i>Netajím se obtížností celé věci, ale Vy víte - Vy jediná - jak mi záleží na tom, abych dovedl do konce dílo, jež jsem ctižádostivě pojal a započal onoho šťastného dne před dvanácti lety.</i></p>

5.2. Vytýkáací konstrukce

Vytýkáací konstrukce slouží ke zdůraznění větného členu, v tomto případě pronominálního subjektu, který je v těchto typech vět rovněž obligatorní. Vytýkáací konstrukce (tzv. *le frasi scisse*) jsou v italštině tvořeny větou řídicí (se slovesem *essere* a zdůrazněným členem) a větou závislou, uvozenou *che*. V literárních dílech A. Baricca se však tento typ konstrukce s pronominálním subjektem příliš neuzívá, v subkorpusu se vyskytovaly pouze tři příklady. V českém překladu je zdůraznění vyjádřeno jinými prostředky než vytýkáacími konstrukcemi, například slovosledem a výrazem *to*. Rovněž v češtině je pronominální subjekt z důvodu zdůraznění vyjádřen.

<p><i>Allora siete Padre Pluche. - Ecco. - <u>Siete voi che</u> mi avete scritto. - Sì. - Be', avete uno strano modo di scrivere.</i></p>	<p><i>Takže jste otec Pluche. - Správně. - <u>To vy</u> jste mi psal. - Ano. - No, máte zvláštní způsob psaní.</i></p>
<p><i>Sì, se i sei sono ciechi. Phil Wittacher sorride. - <u>Siamo noi che</u> siamo ciechi, Bird. Vediamo solo quello che ci aspettiamo di vedere.</i></p>	<p><i>Ano, pokud je těch šest slepejch. Phil Wittacher se usměje. - <u>To my</u> jsme slepí, Birde. Vidíme jen to, co očekáváme, že uvidíme.</i></p>

<p><i>Come glielo dici, a un uomo così, che adesso <u>sono io che</u> voglio insegnargli una cosa e tra le sue carezze voglio fargli capire che il destino non è una catena ma un volo, e se solo ancora avesse voglia davvero di vivere lo potrebbe fare, e se solo avesse voglia davvero di me potrebbe riavere mille notti come questa invece di quell'unica, orribile, a cui va incontro, solo perché lei lo aspetta, la notte orrenda, e da anni lo chiama.</i></p>	<p><i>Jak mu to říci, takovému muži, že teď ho chci něco naučit já a mezi jeho laskáním mu pomoci, aby porozuměl, že osud není řetěz, ale let, a že jen kdyby ještě měl opravdovou vůli žít, mohl by to udělat, a že jen kdyby po mně opravdu toužil, mohl znovu prožít tisíc nocí jako je tahle, namísto té jediné, hrozná, které jde vstříc jen proto, že na něj čeká, ta hrozná noc, a léta už ho volá.</i></p>
--	---

5.3. Aktuální větné členění

Dalším faktorem, který ovlivňuje vyjadřování podmětu osobními zájmeny je aktuální větné členění. Pronominální subjekt bývá jádrem výpovědi a stojí obvykle na jejím konci.

Z uvedených osmnácti příkladů vidíme, že v těchto kontextech je vyjadřování pronominálního subjektu velmi podobné, převážně se zájmenem na konci výpovědi. Pouze v jednom případě stál podmět v češtině na začátku výpovědi a jednou bylo zájmeno *voi* nahrazeno výrazem *samy*.

<p><i>La qual cosa era l'esatta conseguenza di quell'appassionata e totale dedizione alla scienza che legava la vita di Bartleboom a quella ambiziosa Enciclopedia dei limiti eccetera, opera somma, e meritoria, che però gli impediva, è ovvio, di attendere ai suoi doveri professionali, inducendolo a lasciare ogni anno il suo posto di professore e relativo stipendio a un supplente provvisorio che, nella</i></p>	<p><i>Byl to přímý důsledek oné nadšené a absolutní oddanosti vědě, která spojila Bartleboomův život s onou ambiciózní Encyklopedií hranic a tak dál, dílem vrcholným a záslužným, které mu ovšem bránilo, to je přirozené, aby dostal svým profesním povinností, a nutilo ho, aby každoročně přenechal své místo profesora i plat dočasnému suplentovi, jímž v tomto případě, tedy po celých těch sedmnáct let, kdy to</i></p>
---	---

<p><i>fattispecie, cioè per tutti i diciassette anni che andò avanti un simile andazzo, ero poi io.</i></p>	<p><i>takto dělal, jsem byl nakonec já.</i></p>
<p><i>Diceva Shatzy che si offrirono in molti, per inseguire l' indiano. Era una cosa che li ubriacava dentro, la caccia all' uomo. Ma lo sceriffo disse: Vado io. Io da solo.</i></p>	<p><i>Říkala Shatzy, že se jich nabízela spousta, že půjdou pronásledovat toho indiána. Bylo to něco, co je opájelo zevnitř, hon na člověka. Ale šerif řekl: Půjdu já. Já sám.</i></p>
<p><i>Se ci pensi, pensa le case vuote, a centinaia, dietro la faccia della gente, alle spalle di ogni veranda, migliaia di case perfettamente in ordine, e vuote, pensa l' aria, lì dentro, i colori, gli oggetti, la luce che cambia, tutto che accade per nessuno, luoghi orfani, loro che sarebbero I LUOGHI, gli unici veri, ma quella curiosa urbanistica del destino li ha immaginati come tarlature del mondo, incavi abbandonati sotto la superficie della coscienza, se ci pensi, che mistero, che ne è di loro, dei luoghi veri, del mio luogo vero, dove sono finito io mentre ero qui a difendermi, non ti succede mai di chiedertelo?, chissà come sto, IO?, mentre sei lì a dondolare, a riparare pezzi di tetto, a lucidare il tuo fucile, a salutare quelli che passano, di colpo, ti viene in mente quella domanda, chissà come sto, IO?, vorrei sapere solo questo, come sto, IO?</i></p>	<p><i>A když na to pomyslíš, myslí na prázdné domy, celé stovky, za tvářemi lidí, za zády každé verandy, tisíce domů v dokonalé řadě, a prázdných, myslí na vzduch, tam uvnitř, na barvy, na předměty, na měnící se světlo, na všechno, co se děje pro nikoho, osiřelá místa, ta, která by byla MÍSTY, jedinými pravými, ale ta podivná urbanistika osudu je navrhla jako červotočiny světa, - opuštěné dutiny pod povrchem vědomí, když na to pomyslíš, jaká záhada, co je s nimi, s těmi pravými místy, s mým pravým místem, co se stalo se <u>MNOU</u>, zatímco jsem byl zde a bránil se, nikdy se ti nestane, že si položíš tuto otázku?, kdoví jak se mám, JÁ?, zatímco se tam tak houpeš, opravuješ kousky střechy, leštíš svou pušku, zdravíš kolemjdoucí, najednou tě ta otázka napadne, kdoví jak se mám JÁ?, chtěl bych vědět jen tohle, jak se mám JÁ?</i></p>
<p><i>Ma non era facile smettere di guardarla, non si riusciva a guardare</i></p>	<p><i>Ale nebylo snadné přestat se na ni dívat - nešlo se dívat jinam - byla tam</i></p>

<i>altrove c'erano un sacco di persone, c'ero io, a un certo punto ci fu solamente lei.</i>	<i>spousta lidí, byl jsem tam já, a v jisté chvíli tam byla pouze ona.</i>
<i>Bisogna farlo immediatamente, signorina mi richiami tra cinque minuti, penso a tutto io, anzi la richiamo io, tra cinque minuti...</i>	<i>Je třeba to okamžitě udělat, slečno, zavolejte mi za pět minut, já se o všechno postarám, anebo víte co, zavolám já vám, za pět minut...</i>
<i>Elisewin andrà fino al mare. Ce la porterò io. E se ci sarà bisogno ci rimarremo mesi, anni, fino a che non troverà la forza per affrontare l'acqua e tutto il resto.</i>	<i>Elisewin pojedě až k moři. Dovezu ji tam já. A jestli to bude třeba, zůstanu tam celé měsíce, roky, dokud nesebere sílu k tomu, aby čelila vodě a všemu ostatnímu.</i>
<i>Muri gialli, specchi con Brigitte Bardot mai invecchiata nel cuore di Wizwondk, qualcuno dice di lui che era prete, a casa sua, poi una storia di bambine, qualcosa del genere, Wizwondk il barbiere: il giovedì tagliava capelli gratis. "Lo so io perché, e non ve lo dirò mai".</i>	<i>Žluté zdi, zrcadla s Brigitte Bardotovou, která ve Wizwondkově srdci nikdy nezestárla, někdo o něm říká, že býval knězem, tam u nich, pak nějaká záležitost s holčičkama, něco na ten způsob, holič Wizwondk: ve čtvrtek stříhal zadarmo. "Proč, to vím já a nikdy vám to neřeknu".</i>
<i>In molti portarono la cassa fin sul colmo della collina, perché pensavano sarebbe stato un onore, anni dopo, dire: l' ho accompagnato io, Bird, quel giorno, all' altro mondo.</i>	<i>Bylo jich hodně, co vynesli rakev až na vrchol kopce, protože si mysleli, že to bude čest, po letech říct: doprovázel jsem ho já, Birda, onoho dne, na onen svět.</i>
<i>Geniale. Apri la cisterna, l' acqua scende, fa partire il meccanismo e il meccanismo fa partire le lancette. Solo che se provi non funziona. E sai perché? - Dimmelo tu. - Perché funziona al contrario.</i>	<i>Geniální. Otevřeš cisternu, voda vyteče, spustí mechanismus a mechanismus dá do pohybu ručičky. Akorát, že když to zkusíš, nefunguje to. A víš proč? - Řekni mi to ty. - Protože funguje obráceně.</i>
<i>Stavano in piedi su un cassone: tutt'intorno a loro ce ne stavamo noi,</i>	<i>Stáli vztyčení na velké truhle: všude kolem nich jsme byli my, vodu až po</i>

<i>nell'acqua fino al ginocchio perché la zattera sprofondava sotto il nostro peso.</i>	<i>kolena, protože vor se pod naší tíhou potápěl.</i>
<i>E alla fine tornerà: viva. Qualsiasi altra decisione sarebbe un'idiozia, peggio, una viltà. E se Elisewin ha paura, non dobbiamo averla noi, e non ce l'avrà io. A lei non importa nulla di morire. È vivere che vuole. È quel che vuole, l'avrà.</i>	<i>A nakonec se vrátí: živá. Jakékoli jiné rozhodnutí by byla slabost, ještě hůř, zbabělost. A jestli má Elisewin strach, nemůžeme ho mít my, a já ho mít nebudu. Vůbec jí nezáleží na smrti. Ona chce žít. A co chce, to bude mít.</i>
<i>È solo un ragazzino ... - Sì, ma non ha paura, questo è il punto, lui non ha paura, ne sono sicura. E allora non dobbiamo averla noi. Credo che sia una questione di coraggio, capisce?</i>	<i>Je to ještě kluk ... - Ano, ale nemá strach, o to tu jde, on nemá strach, jsem si tím jistá. A tak ho nesmíme mít ani my. Myslím si, že je to věc odvahy, chápete?</i>
<i>C'è solo il mare. Ogni cosa è diventata mare. Noi abbandonati dalla terra siamo diventati il ventre del mare, e il ventre del mare è noi, e in noi respira e vive.</i>	<i>Je tu jen moře. Každá věc se stala mořem. My, opuštění zemí, jsme se stali útroby moře a útroby moře jsou my, a v nás dýchají a žijí.</i>
<i>È un tre alberi, non vedete. - Tre? - Plasson, ma da quanto siamo qui, noi? - Da sempre, madame. - No, ve lo chiedo sul serio.</i>	<i>Má tři stěžně, nevidíte? - Tři? - Plassone, jak dlouho jsme tady, my? - Odjakživa, madame.</i>
<i>La polizia non è costretta a spiegare perché mette uno in galera, di questi tempi. Certo, non potremo tenercelo a lungo, se non troviamo una buona ragione... ma a questo penserete voi, no? - Certo.</i>	<i>V téhle době nemusí policie vysvětlovat, proč někoho zatýká. Jistě, nemůžeme ho tu držet dlouho, pokud nenajdeme dostatečný důvod... ale o to se postaráte vy, ne? - Jistě.</i>
<i>È incredibile, ma sembra a Phil Wittacher di vedere gli occhi di Melissa Dolphin brillare di qualcosa</i>	<i>Je to neuvěřitelné, ale Philu Wittacherovi se zdá, že vidí, jak se v očích Melissy Dolphinové třpytí něco</i>

<i>come fosse: lacrime. - Sarà un gran casino, ma l' avete voluto voi. Le sorelle Dolphin fanno cenno di sì col capo.</i>	<i>jako: slzy. - Bude to pěknej bordel, ale <u>samy</u> jste to chtěly. Sestry Dolphinovy přikývnu na souhlas.</i>
<i>Ma come avrebbe potuto farlo un bambino. - L' avete scritta voi, vero, quella lettera? Disse. - Hélène vi ha chiesto di scriverla e voi l' avete fatto.</i>	<i>Ale tak, jak by to mohlo udělat dítě. - Napsala jste ho vy, že ano, ten dopis? Řekl. - Hélène vás požádala, abyste ho napsala, a vy jste to udělala.</i>
<i>Be', insomma, in questo diario pare che ci siano cose... in qualche modo... imbarazzanti, diciamo... insomma la racconta un po' diversa da come l' avete raccontata voi e gli altri...</i>	<i>No, zkrátka, v tom deníku, jak se zdá, jsou věci... jistým způsobem, choulostivé, řekněme... prostě to vypráví trochu jinak, než jste to udělal vy a ostatní ...</i>

5.4. Fokalizace

Dále je pronominální subjekt v italštině obligatorní v přítomnosti fokalizátoru. Mezi fokalizátory jsem zařadila slova: *anche, proprio, solo, pure, soprattutto, addirittura, perfino a persino*. Ve spojení s pronominálním subjektem se však v korpusu vyskytovaly jen fokalizátory *anche* a *solo*.

Z následujících 12 příkladů vyplývá, že se v češtině rovněž v přítomnosti fokalizátoru užívá osobního zájmena v podmětu. Pouze v jednom případě bylo užito výrazu „*sám*“ místo „*solo tu*“ (*jen ty*).

<i>Signorina, quel telefono è proprietà della CRB, e lei è pagata per dire una sola maledettissima frase: Deve morire Mami Jane? - Cerco di fare del mio meglio. - Anche io. E quindi la licenzio, signorina Shell.</i>	<i>Slečno, ten telefon je vlastnictvím CRB a vy jste placená za to, abyste řikala jednu jedinou mizernou větu: Má zemřít Mami Jane? - Snažím se pracovat, jak nejlépe dovedu. - Já taky. A tudíž vás propouštím, slečno Shellová.</i>
---	---

<p><i>Quando è molto arrabbiato non è affatto splendido. - E adesso è molto arrabbiato? - Lo saresti anche tu se facessero un referendum per uccidere Mami Jane, e Mami Jane fosse il tuo ideale di madre. - È solo un referendum, Gould.</i></p>	<p><i>Když je moc rozzlobený, není to vůbec skvělý. - A teď je moc rozzlobený? - Ty bys taky byla, kdyby udělali referendum, aby zabili Mami Jane a Mami Jane byla tvým ideálem matky. - Je to jen referendum, Gould.</i></p>
<p><i>Se mio marito cercava un angolo di mondo irraggiungibile, per la mia guarigione, l'ha trovato. Dio sa come hai fatto a trovarlo anche tu. Ho ricevuto le tue lettere, e non è stato facile leggerle.</i></p>	<p><i>Jestliže můj manžel hledal nedosažitelný kout světa pro mé uzdravení, našel ho. Bůh ví, jak jsi ho dokázal najít i ty. Dostala jsem tvoje dopisy a nebylo lehké je číst.</i></p>
<p><i>Mia sorella intende dire che sarebbe rassicurante per noi vedere i vostri, come dire, i vostri attrezzi del mestiere. Giusto per curiosità, sa, anche noi, in qualche modo, siamo delle intenditrici, se ci è consentita questa presunzione.</i></p>	<p><i>Moje sestra chce říci, že by pro nás bylo uklidňující vidět vaše, jak to říct, vaše pracovní pomůcky. Jen tak ze zvědavosti, víte, i my, jistým způsobem, jsme znalkyně, pokud lze připustit tuto domněnku.</i></p>
<p><i>Non so se avete presente: la mia strada. Ne hanno tutti una, lo saprete anche voi, che, tra l'altro, non siete estraneo al progetto di questa macchina che siamo, tutti quanti, ognuno a modo suo.</i></p>	<p><i>Nevím, jestli víte, o čem mluvím: moje cesta. Každý má jednu, to musíte <u>dobře</u> vědět, vy, kterému, mimo jiné, není tak cizí plán tohoto stroje, kterým všichni jsme, každý svým způsobem.</i></p>
<p><i>La figlia di Hitler. Mi disse che dovevo pensare a Eva Braun. Ce l'ha fatta lei, puoi farcela anche tu, mi disse. Era un discorso strano, ma filava.</i></p>	<p><i>Hitlerova dcera. Řekla mi, že mám myslet na Evu Braunovou. Zvládla to ona, můžeš to zvládnout i ty, řekla mi. Byl to podivnej hovor, ale měl logiku.</i></p>
<p><i>Davvero scrivete anche voi, Padre Pluche?</i></p>	<p><i>Vy opravdu také píšete, otče Pluche?</i></p>

<i>Fa una cosa che solo tu puoi comprendere: ti regala il suo orologio d' argento.</i>	<i>Udělá něco, čemu můžeš rozumět jen ty: daruje ti své stříbrné hodinky.</i>
<i>Se solo tu lo volessi, potresti salvarti.</i>	<i>Jen kdybys sám chtěl, mohl by ses zachránit.</i>
<i>Era come ricaricare le pistole dopo un duello. Stupido. Cosa ne dici vecchio Bird? Anche tu le rimettevi nella fondina scariche, le tue pistole, dopo aver sparato?</i>	<i>Bylo by to jako znovu nabít pistole po souboji. Hloupé. Co ty na to, starouši Birde? I ty jsi zasouval do pouzdra nenabité, ty své pistole, poté co jsi je vystřílel?</i>
<i>Mia sorella intende dire che sarebbe rassicurante per noi vedere i vostri, come dire, i vostri attrezzi del mestiere. Giusto per curiosità, sa, anche noi, in qualche modo, siamo delle intenditrici, se ci è consentita questa presunzione.</i>	<i>Moje sestra chce říci, že by pro nás bylo uklidňující vidět vaše, jak to říct, vaše pracovní pomůcky. Jen tak ze zvědavosti, víte, i my, jistým způsobem, jsme znalkyně, pokud lze připustit tuto domněnku.</i>
<i>Allora adesso ti spiego, - Va bene. - Tu hai fatto 21 incontri, Larry Sedici di quelli li avrei vinti anch'io. Ma gli altri cinque, quelli erano pugili veri.</i>	<i>Takže ti něco vysvětlím. - Tak dobře. - Máš za sebou 21 zápasů, Larry. Šestnáct z nich bych býval vyhrál i já. Ale těch zbývajících pět, to byli opravdoví boxeři.</i>

5.5.Kontrast

Pronominální subjekt se jak v češtině, tak v italštině užívá také v kontrastních větách. Kontrast se vyskytuje nejčastěji v souvětí souřadném s větami v odporovacím poměru nebo také mezi větami jednoduchými, ve kterých může i nemusí být odporovací spojka. Ze subkorpusu jsem vybrala celkem 22 příkladů, které se mi jevily jako kontrast. V obou jazycích byl pronominální subjekt ve většině případů. V některých příkladech se lišil slovosled.

<i>Cosa fate? ... non vorrete alzarvi ... - Certo che voglio alzarmi ... - Ma non potete ... - Marie, il dottore sono io. -</i>	<i>Co to děláte ...? snad nechcete vstávat ... - Jistě že chci vstát ... - Ale to nemůžete ... - Marie, doktor jsem já. -</i>
--	--

<i>Sì, ma non vi siete visto ' sta notte ... stavate male davvero, sembravate un pazzo, parlavate ai fantasmi, e gridavate ...</i>	<i>Ano, ale to jste se neviděl dneska v noci ... bylo vám zle, opravdu, vypadal jste jako blázen, mluvil jste s duchy a křičel jste ...</i>
<i>Posa l' orologio sul tavolo. Phil Wittacher lo prende. Solleva il coperchietto. - È fermo, Mathias. - Non faccio l' orologiaio, io.</i>	<i>Položí hodinky na stůl. Phil Wittacher si je vezme. Otevře víčko. - Ony stojí, Mathiasi. - No, já nejsem hodinář.</i>
<i>È una strana idea, Gould. - Tu, io, Diesel e Poomerang. Pago io. - Non so. - È una buona idea, giuro.</i>	<i>Je to divnej nápad, Goulde. - Ty, já, Diesel a Poomerang. Platím já. - Nevím. - Je to dobrý nápad, přísahám.</i>
<i>E se Elisewin ha paura, non dobbiamo averla noi, e non ce l'avrò io.</i>	<i>A jestli má Elisewin strach, nemůžeme ho mít my, a já ho mít nebudu.</i>
<i>(...) se non mi credi apri gli occhi signore amato mio e guardami, sono io, chi potrà mai cancellare questo istante che accade, e questo mio corpo senza più seta, le tue mani che lo toccano, i tuoi occhi che lo guardano.</i>	<i>(...) jestli mi nevěříš, otevři oči, můj milovaný pane, a podívej se na mě, jsem to já, kdo kdy dokáže vymazat tento okamžik, který se děje, a toto mé tělo, teď už bez hedvábí, tvé ruce, které se ho dotýkají, tvé oči, které se na něj dívají.</i>
<i>No, ascoltami ... non sono affatto sicuro che tu ... Tornò indietro la bambina - quella bellissima - e senza dire una parola prese per mano Elisewin, sorridendole. - Ne sono sicura io, Padre Pluche. Le tremava la voce. Ma tremava di forza, e di voglia.</i>	<i>Ne, poslouchej mě ... nejsem si vůbec jistý, že ty ... Dvornitř se vrátila dívenka - ta překrásná - a bez jediného slova vzala Elisewin za ruku a odvedla ji ven. - Jsem si tím jistá já, otče Pluche. Chvěl se jí hlas. Ale chvěl se jí silou a odhodláním.</i>
<i>Mondini l' ha guardato e poi ha detto: Dopo il prossimo incontro, Larry, e l' incontro lo scelgo io.</i>	<i>Mondini se na něj podíval a pak řekl: Po příštím zápase, Larry, a ten zápas vyberu já.</i>

<p><i>Un dio. Com'è stato vivere nella sua ombra per anni, decine d'anni? È una di quelle cose che può farti impazzire, vero? Ma tu non sei impazzito. Anzi. Hai aspettato. E quella notte il tuo momento è arrivato. Mi sembra di vederti, Mathias.</i></p>	<p><i>Bůh. Jaké to bylo, žít celé ty roky, desítky let v jeho stínu? To je jedna z věcí, které člověka můžou dohnat k šílenství, že jo? Ale tys nezešílel. Kdepak. Vyčkávals. A oné noci nadešla tvá chvíle. Jako bych tě viděl, Mathiasi.</i></p>
<p><i>Come glielo dici, a una donna così, che tu vorresti salvarti, e ancora di più vorresti salvare lei con te, e non fare altro che salvarla, e salvarti, tutta una vita, ma non si può, ognuno ha il suo viaggio, da fare, e tra le braccia di una donna si finisce facendo strade contorte, che neanche tanto capisci tu, e al momento buono non le puoi raccontare, non hai le parole per farlo, parole che ci stiano bene, lì, tra quei baci e sulla pelle, parole giuste, non ce n'è, hai un bel cercarle in quel che sei e in quel che hai sentito, non le trovi, hanno sempre una musica sbagliata, è la musica che gli manca, lì, tra quei baci e sulla pelle, è una questione di musica.</i></p>	<p><i>Jak jí říct, takové ženě, že by ses chtěl zachránit, a ještě víc bys chtěl zachránit i ji, společně s tebou, a nedělat nic jiného než ji zachraňovat, a zachraňovat sebe, po celý život, ale není to možné, každý má svou cestu, kterou musí jít, v objetí ženy se končí na spletitých cestách, kterým ani ty moc nerozumíš, a ve chvíli, kdy je třeba, je nemůžeš vyprávět, nemáš slova, abys to udělal, slova, která by byla vhodná, zde, mezi jejími polibky a na téhle kůži, správná slova, nejsou tu, marně je hledáš ve všem, čím jsi, a ve všem, co jsi cítil, nenajdeš je, znějí vždycky falešně, chybí jim hudba, zde, mezi těmi polibky a na kůži, je to otázka hudby.</i></p>
<p><i>Ho sposato mio marito perché aveva gli occhi buoni. Era l'unica cosa che mi importava. Aveva gli occhi buoni. Poi non è che la vita vada come tu te la immagini. Fa la sua strada. E tu la tua. E non sono la stessa strada.</i></p>	<p><i>Vzala jsem si svého muže, protože měl dobré oči. Byla to jediná věc, na které mi záleželo. Měl dobré oči. Ale není to tak, že by život šel tak, jak ty si to představuješ. Jde si svou cestou. A ty tou svojí. A nejsou to stejné cesty.</i></p>

<i>A ripensarci adesso, c'era già tutto nel titolo, Salone della Casa Ideale, ma tu che ne sapevi, allora, di cos'era ideale e cosa no.</i>	<i>Když se nad tím teď zamyslím, všechno to bylo už v tom názvu, Salón ideálního bydlení, ale co tys o tom věděl, tenkrát, co je ideální a co ne.</i>
<i>La cosa incredibile è che costruivano delle vere e proprie case, e tu giravi, come in un paese assurdo, con le stradine e i lampioni agli angoli, e le case erano tutte diverse, e molto pulite, nuove.</i>	<i>Neuvěřitelné je, že stavěli pravé a nefalšované domy a ty ses tam procházel, jako v nějaké absurdní zemi s uličkami a lampionky na rozích, a každý dům byl jiný, a všechny byly moc čisté, nové.</i>
<i>Mondini, non raccontiamoci balle, quel Gorman è un talentaccio ma tu sai che, se voglio, un sistema per fregarlo lo trovo.</i>	<i>Mondini, nebudeme si vykládat báchorky, ten Gorman je ohromnej talent, ale ty víš, že když budu chtít, nějaký systém, jak ho vyřídit, si najdu.</i>
<i>E i cattivi ricordi guastano la vita. - È una vita cattiva, Marie, che guasta i ricordi. - Ma voi non siete cattivo. - Io ho fatto delle cose, laggiù. Ed erano cose orrende.</i>	<i>Máte zlé vzpomínky, doktore. A zlé vzpomínky otravují život. - To zlý život otravuje vzpomínky, Marie. - Ale vy nejste zlý. - Provedl jsem jisté věci. A byly to hrozné věci.</i>
<i>Sapete, monsieur, io credo che lei avrebbe desiderato, più di ogni altra cosa, essere quella donna. Voi non lo potete capire. Ma io l' ho sentita leggere quella lettera. Io so che è così.</i>	<i>Víte, monsieur, myslím, že by si bývala přála, více než cokoli jiného, být tamtou ženou. Vy to nemůžete pochopit. Ale já ji slyšela číst ten dopis. Já vím, že tomu tak je.</i>
<i>Va bene, qual è il problema? - Non è così semplice da spiegare. Ma se c'è qualcuno che può capire siete voi. Gli chiedono se si è accorto che tutte quelle storie hanno qualcosa in comune.</i>	<i>No dobře, tak co je to za problém? - To není tak jednoduché vysvětlit. Ale jestli existuje někdo, kdo to dokáže pochopit, jste to vy. Ptají se ho, zda-li si všiml, že všechny ty příběhy mají něco společného.</i>

<p><i>Non parlo dei soldi. Parlo di quella donna. Lasciate perdere. Non morirà e voi lo sapete. Senza voltarsi, Hervé Joncour appoggiò le banconote sul tavolo, aprì la porta e se ne andò.</i></p>	<p><i>Nemluvím o penězích. Mluvím o té ženě. Nechtě to být. Nezemře a vy to víte. Hervé Joncour, aniž se otočil, položil bankovky na stůl, otevřel dveře a odešel.</i></p>
<p><i>Guardate che l'ha raccontata a me la storia dei copironi, cara madame Deveria, e voi l'avete sentita da me. - Accidenti, era una frase lunghissima questa, complimenti Plasson, state migliorando.</i></p>	<p><i>Podívejte, vyprávěl to mně s těmi kapirony, drahá madame Deveria, a vy jste to slyšela ode mě. - Podívejme, to ale byla dlouhá věta, blahopřeji Plassone, lepšíte se.</i></p>
<p><i>Di Adams non parlarono mai. Solo una volta Langlais, alzando improvvisamente gli occhi dai suoi libri, disse lentamente - Io l'amavo, quell'uomo. Se voi potete capire cosa vuol dire, io lo amavo.</i></p>	<p><i>O Adamsovi nikdy nemluvili. Jen jedinkrát Langlais zvedl náhle oči od svých knih a pomalu řekl - Miloval jsem ho, toho muže. Jestli můžete pochopit, co to znamená, miloval jsem ho.</i></p>
<p><i>La guerra è un gioco caro. Voi avete bisogno di me. Io ho bisogno di voi.</i></p>	<p><i>Válka, to je drahá hra. Vy potřebujete mě. Já potřebuji vás.</i></p>
<p><i>Prima lo porta nella chiesa del suo villaggio e al prete dice: me lo dovette benedire. Deve proteggere il mio amore, e voi lo dovette benedire. Così il prete lo posa lì, davanti a sé, si china un po' e con un dito ci disegna sopra una croce.</i></p>	<p><i>Nejdříve ho odnese do kostela ve své vesnici a řekne knězi: musíte mi ho požehnat. Musí chránit mého milého a vy ho musíte požehnat. Takže kněz ho rozprostře před sebou, trochu se skloní a prstem nad ním udělá kříž.</i></p>
<p><i>La polizia non è costretta a spiegare perché mette uno in galera, di questi tempi. Certo, non potremo tenercelo a lungo, se non troviamo una buona ragione ... ma a questo penserete voi, no?</i></p>	<p><i>V téhle době nemusí policie vysvětlovat, proč někoho zatýká. Jistě, nemůžeme ho tu držet dlouho, pokud nenajdeme dostatečný důvod ... ale o to se postaráte vy, ne?</i></p>

5.6.Ostatní případy

5.6.1. Důraz

Pronominální subjekt se také často nachází ve výpovědích, ve kterých chce autor zdůraznit osobu mluvčího nebo adresáta. V subkorpusu jsem našla celkem třicet výskytů, kde byl subjekt vyjádřený zájmenem v obou jazycích.

<i>Il fatto è che loro non vogliono perdere le uova. E io non voglio perdere te.</i>	<i>Věc se má tak, že oni nechtěj přijít o vajíčka. A já nechci přijít o tebe.</i>
<i>Io non ero contento né triste, e anche mia moglie, non sapeva cosa pensare, per noi era uguale, capisce?</i>	<i>Já jsem nebyl ani rád, ani smutný, a moje manželka zrovna tak, nevěděla, co si o tom má myslet, bylo nám to jedno, chápete?</i>
<i>Non era lì per comprare. Era lì per vendere. - Armì, monsieur. E voi? - Io compro. Bachi da seta.</i>	<i>Byl to Angličan. Nebyl tam, aby koupil. Byl tam, aby prodal. - Zbraně, monsieur. A vy? - Já kupuji. Červy hedvábníků.</i>
<i>Mi sa che sarà una gran bella sorpresa per tutti, quando lo farai, e io non ci tengo a esserci.</i>	<i>Mám dojem, že to bude opravdu velký a příjemný překvapení pro všechny, až to uděláš, a já nestojím o to, bejt přítom.</i>
<i>Ti prego. Lo guarda. Lui si ferma. Sta' calmo, - lei dice. - Sei un bravo ragazzo, Young, vero? Tu sei un bravo ragazzo. Le colano lacrime dagli occhi, le scendono sul viso dappertutto. Fatti baciare, mi piace baciarti, vieni qui Young, baciami.</i>	<i>Prosím tě. Dívá se na něj. On se zarazí. Zůstaň klidný, říká ona. Seš hodnej kluk, Youngu, že jo? Ty seš hodnej kluk. Z očí jí tečou slzy, stékají jí po celém obličejí. Nech se políbit, ráda tě líbám, pojd' sem, Youngu, polib mě.</i>
<i>Arne Dolphin. Puoi dire tutto, ma era uno che sapeva parlare. Se gli lasciavi un po' di tempo poteva convincerti anche che eri un cavallo. Tu ridevi, ma intanto alla prima occasione ti davi un'occhiata allo specchio: così, tanto per controllare.</i>	<i>Arne Dolphin. Říkej si, co chceš, ale ten uměl mluvit. Když jsi mu dopřál trochu času, dokázal tě přesvědčit třeba i o tom, že jsi kůň. Ty ses smál, ale přitom ses při první příležitosti na sebe mrknul do zrcadla: jen tak, pro kontrolu.</i>

<p><i>A un certo punto capii che era persa, e allora mi giurai che almeno sarei rimasto in piedi fino alla fine, me lo giurai, mentre ero seduto all'angolo, e Battista mi diceva non so che stronzata che nemmeno stavo ad ascoltare, io mi dissi - Vaffanculo Larry, tu uscirai da questo incontro in piedi, fosse l'ultima cosa che fai.</i></p>	<p><i>V jednu chvíli mi došlo, že je to prohraný, a tak jsem si přísahal, že alespoň zůstanu na nohou až do konce, přísahal jsem sám sobě, zatímco jsem seděl v rohu a Battista mi říkal nevím jakou kravinu, kterou jsem ani neposlouchal, řekl jsem si Didoprdele, Larry, ty vyjdeš z tohoto zápasu po nohou, i kdyby to měla být poslední věc, co uděláš.</i></p>
<p><i>Tu sei una biglia, Gould, e corri tra le sponde del sapere tracciando l'infallibile traiettoria che ti porterà, con nostra gioia e consolazione, a rotolare dolcemente nella buca della fama e del successo.</i></p>	<p><i>Ty jsi biliárová koule, Goulde, a kutálíš ní mezi mantinely vědění a sleduješ neomylnou trajektorii, která tě zavede, k naší radosti a útěše, až k hladkému sklouznutí do díry slávy a úspěchu.</i></p>
<p><i>E il prof. Taltomar non si muove mai, continua a guardare verso il campo, come se non fosse successo niente. Decine di volte, è successo, e noi quella palla non siamo mai andati a prenderla, capisce?</i></p>	<p><i>A prof. Taltomar se nikdy ani nepohne, dál se dívá na hřiště, jako by se nic nestalo. Už se to stalo stokrát a my jsme pro ten míč nikdy nešli, chápete?</i></p>
<p><i>Il fatto è che ogni tanto le animavano, quelle case, cioè ci mettevano della gente dentro a far finta di vivere lì, che ne so, un signore seduto in salotto a leggere il giornale e fumare la pipa, e perfino dei bambini, in pigiama, a letto, nei letti a castello, una meraviglia, noi non li avevamo mai visti i letti a castello.</i></p>	<p><i>Věc se má tak, že čas od času je oživovali, ty domy, teda, dávali dovnitř lidi, aby předstírali, že tam žijí, co já vím, nějakého pána, jak sedí v salónu a čte si noviny a kouří fajfku, a dokonce i děti, v pyžamu, v postelích, na palandách, úplná nádhera, my jsme nikdy neviděli palandy.</i></p>

<p><i>Come se uno giocasse a tennis e un giorno gli scrivono e gli dicono Noi la paghiamo se ci fa l'onore di venire a giocare qui.</i></p>	<p><i>Jako kdyby člověk hrál tenis a jednoho dne mu napsali a řekli mu My vám zaplatíme, jestli nám prokážete tu čest a přijedete sem hrát.</i></p>
<p><i>Phil Wittacher spegne il suo sigaro in un piattino di vetro blu. - Belle storie -, dice. - Dipende -, dice Melissa Dolphin. - Noi siamo piuttosto propense a considerarle delle storie orrende -, dice Julie Dolphin. Phil Wittacher si alza, si avvicina alla finestra, guarda fuori nel buio.</i></p>	<p><i>Phil Wittacher uhasí svůj doutník o malý talířek z modrého skla. - Hezké příběhy, říká. - Přijde na to, říká Melissa Dolphinová. - My jsme spíše nakloněny tomu považovat je za strašlivé příběhy, říká Julie Dolphinová. Phil Wittacher vstává, poodejde k oknu, dívá se ven do tmy.</i></p>
<p><i>Gould non è mai stato un bambino semplice, voglio dire, non era un bambino normale, ammesso che ci siano bambini normali, era un bambino che non sembrava un bambino, per così dire. Sembrava una persona grande. Che io mi ricordi, noi non facevamo niente di speciale, con lui, lo trattavamo come veniva, non pensavamo che ci fosse da fare qualcosa di speciale, per lui.</i></p>	<p><i>Gould nikdy nebyl jednoduché dítě, chci říct, nebylo to normální dítě, když připustíme, že existují normální děti, bylo to dítě, které nevypadalo jako dítě, abych tak řekl. Vypadal jako dospělý člověk. Co si vzpomínám, my jsme nedělali nic zvláštního, s ním, chovali jsme se k němu přirozeně, nemysleli jsme si, že by se mělo dělat něco zvláštního, pro něj.</i></p>
<p><i>Mi ricordo una tutta impellicciata, una cantante, credo, coi brillanti alle dita, che guardava l'obbiettivo e intanto passava un aspirapolvere Hoover. Noi non sapevamo nemmeno cos'era, l'aspirapolvere.</i></p>	<p><i>Pamatuju se na jednu zabalenou do kožichů, byla to zpěvačka, myslím, s brilianty na prstech, která se dívala do objektivu a přitom luxovala vysavačem značky Hoover. My jsme dokonce ani nevěděli, co to je, vysavač.</i></p>

<p><i>Alzò lo sguardo su Hervé Joncour. I suoi occhi la fissavano, e lei capì che erano occhi bellissimi. Riabbassò lo sguardo sul foglio. - Noi non ci vedremo più, signore. Disse. - Quel che era per noi, l'abbiamo fatto, e voi lo sapete. Credetemi: l'abbiamo fatto per sempre.</i></p>	<p><i>Pohlédla na Hervého Joncoura. Jeho oči se na ni upíraly a ona pochopila, že jsou to překrásné oči. Sklopila zrak k listu papíru. - My už se víckrát nevidíme, pane. Řekla. - To, co bylo pro nás, jsme udělali, a vy to víte. Věřte mi: udělali jsme to jednou provždy.</i></p>
<p><i>Dunque, qui le cose vanno bene, chi più chi meno, ci si arrangia, in pratica, si trova poi sempre il modo il modo di cavarsela, voi mi capite, insomma, il problema non è questo. Il problema sarebbe un altro.</i></p>	<p><i>Nuže, náš život zde jde dobře, ten lépe ten hůře, si to umí zařídit, ve skutečnosti se pak vždycky najde způsob, způsob, jak přežít, vy mi rozumíte, zkrátka, problém není v tomhle. Problém je asi jinde.</i></p>
<p><i>Restano immobili, gli occhi del barone di Carewall. Fin dove finiscono le sue terre non c'è in quell'istante stupore più cristallino di quello che barcolla in bilico sul suo cuore. - Voi salverete mia figlia con il mare? Solo, in mezzo alla spiaggia, Bartleboom guardava.</i></p>	<p><i>Jsou dál nehybné, oči barona z Carewaliu. A nikde, kam až sahá jeho panství, není v tomto okamžiku průzračnější úžas než ten, který balancuje na vahách jeho srdce. - Vy zachráníte mou dceru mořem? Sám, uprostřed pláže, se Bartleboom díval.</i></p>
<p><i>Voi non passeggiate, non scrivete, non fate quadri, non parlate, non fate domande. Voi aspettate, vero? - Sì. - E perché? Perché non fate quel che dovete fare, e sia finita?</i></p>	<p><i>Nechodíte na procházky, nepíšete, nemalujete obrazy, nemluvíte, neptáte se. Vy čekáte, je to tak? - Ano. - A proč? Proč neuděláte to, co musíte udělat, a bylo by to?</i></p>
<p><i>Se consideriamo il nostro problema voi sembrate, sotto ogni aspetto, la persona più indicata a risolverlo, mister Wittacher - dice Julie Dolphin.</i></p>	<p><i>Když zvážíme náš problém, vy se zdáte být, z každého hlediska ta nejpovolanější osoba pro jeho vyřešení, pane Wittachere, říká Julie Dolphinová.</i></p>

<p><i>Ebbero una discussione. - Che discussione? - Voi riparate orologi, sapere certe cose non può servirvi a niente. - Quello è un orologio strano.</i></p>	<p><i>Hádali se. - Kvůli čemu? - Vy spravujete hodiny, vědět jisté věci vám nemůže být k ničemu. - Tohle jsou podivné hodiny.</i></p>
<p><i>Il barone era rimasto immobile, con la lettera in mano, a metà strada tra lui e il medico vestito di nero. - Voi non avete figli. - Questo è un fatto di nessuna importanza. - Comunque non ne avete.</i></p>	<p><i>Baron zůstal nehybný, v ruce dopis na poloviční cestě mezi ním a lékařem v černém. - Vy nemáte děti. - To není vůbec důležité. - Nicméně je nemáte.</i></p>
<p><i>È solo un orologio. Non vi restituirà niente. - Voi pensate a farlo partire. Poi quello che dovrà accadere accadrà. Phil Wittacher pensa.</i></p>	<p><i>Jsou to jen hodiny. Nic vám nevrátí zpátky. - Vy myslíte na to, aby zase šly. Pak to, co se má stát, se stane. Phil Wittacher přemýšlí.</i></p>
<p><i>Non fate le cose difficili, Padre Pluche. La questione è semplice. Voi credete davvero che Dio esista?</i></p>	<p><i>Nekomplikujte věci, otče Pluche. Otázka je jednoduchá. Vy opravdu věříte, že Bůh existuje?</i></p>
<p><i>Si svegliò, e il bambino era ancora lì. Però era voltato e lo guardava. Anzi, gli stava parlando. - Ci siete mai stato, voi, al Circo Bosendorf? - Prego?</i></p>	<p><i>Probudil se a chlapec tam stále ještě byl. Byl však otočený a pozoroval ho. A dokonce na něho promluvil. - Vy už jste někdy byl v cirkusu Bosendorf? - Prosím?</i></p>
<p><i>Ha l'aria perfino un po' spazientita, Dood, quando si gira verso Bartleboom e dice - Ma voi ... voi non li chiudete mai gli occhi? Cristo. Ha una risposta per tutto, quel bambino.</i></p>	<p><i>Vypadá dokonce trochu netrpělivě, Dood, když se obrací k Bartleboomovi a říká - Copak vy ... vy nikdy nezavíráte oči? Ježíši. Má odpověď na všechno, tohle dítě.</i></p>

<p><i>Io gli racconto e lui muore ma è morire un po' meno morire così. Io gli parlo vicino un po' piano ed è chiaro che il mio posto era qui. Voi mi avete preso da una strada qualunque e paziente mi avete portato in quest'ora che aveva bisogno di me. Ed io che ero perduto in quest'ora mi sono trovato.</i></p>	<p><i>Já mu vyprávím a on umírá, ale zemřít takhle je jako zemřít trochu míň. Já k němu mluvím zblízka trochu tiše a je jasné, že mé místo bylo zde. Vy jste mě odvedl z obyčejné cesty a trpělivě jste mě přivedl až do této hodiny, kdy mě bylo zapotřebí. A já, jenž jsem byl ztracený, v této hodině jsem se našel.</i></p>
<p><i>Restano immobili, gli occhi del barone di Carewall. Fin dove finiscono le sue terre non c'è in quell'istante stupore più cristallino di quello che barcolla in bilico sul suo cuore. - Voi salverete mia figlia con il mare? Solo, in mezzo alla spiaggia, Bartleboom guardava.</i></p>	<p><i>Jsou dál nehybné, oči barona z Carewallu. A nikde, kam až sahá jeho panství, není v tomto okamžiku průzračnější úžas než ten, který balancuje na vahách jeho srdce. - Vy zachráníte mou dceru mořem? Sám, uprostřed pláže, se Bartleboom díval.</i></p>
<p><i>Hervé Joncour lo stette ad ascoltare e solo alla fine gli chiese - Voi conoscete una donna, giovane, europea credo, bianca, che vive qui? L'inglese continuò a mangiare, impassibile.</i></p>	<p><i>Hervé Joncour ho poslouchal, a teprve na konci se ho zeptal: - Vy znáte tu mladou ženu, myslím, že je Evropanka, bílou, která tady žije? Angličan pokračoval v jídle, netečně.</i></p>
<p><i>Ah, congratulazioni ... non c'è dottore in questa città che non vorrebbe, ma che dico, sognerebbe di avere il vostro nome e il vostro brillante futuro, e voi cosa decidete? Di andare a esercitare in un paesino ... che razza di paesino sarebbe, poi? - In campagna.</i></p>	<p><i>Ach, blahopřeji ... V tomto městě se nenajde jediný lékař, který by nechtěl, ale co říkám, který by nesnil o tom, že získá vaše jméno a vaši skvělou budoucnost, a co uděláte vy? Odejdete vykonávat praxi do nějaké vesnice ... do jaké vesnice vlastně? - Na venkov.</i></p>

<i>Assurdo. Voi siete penoso, Savigny, siete inqualificabile, irragionevole, esecrabile. Non trovo nessuna plausibile giustificazione al vostro imperdonabile atteggiamento e ... e ... non riesco a pensare altro che questo: voi siete pazzo! - È diverso: non voglio diventarlo, Barone.</i>	<i>Absurdní. Jste trapný, Savigny, máte hanebné způsoby, jste pošetilý, zavrženíhodný. Nenacházím žádné přijatelné ospravedlnění pro váš neomluvitelný postoj a ... a ... nemohu připadnout na nic jiného než na toto: vy jste šílenec! - Naopak: nechci se jím stát, barone.</i>
---	---

5.6.2. Gramatická výstavba výpovědi

Mezi další činitele, které ovlivňují vyjadřování pronominálního subjektu, patří i gramatická výstavba výpovědi. Podmět je obligatorní tam, kde osoba mluvčího nebo adresáta bývá významově blíže určena, například adjektivním přívlastkem, vedlejší větou přívlastkovou, přístavkem nebo pokud je podmětem věty koordinační skupina. V těchto patnácti příkladech se pronominální subjekt užívá jak v italštině, tak v češtině.

<i>Ogni movimento è uno sforzo impossibile, lo so ben io che sono immobile qui, dall'ultima notte, e qui ho deciso di morire.</i>	<i>Každý pohyb je nepředstavitelná námaha, já to vím moc dobře, já, který zůstávám nehybně zde, od minulé noci, a zde jsem se rozhodl zemřít.</i>
<i>Gilbert che lo amava e adesso lo piange e lo bacia, inconsolabile, una cosa strana da vedere, lì in mezzo, in mezzo all'inferno, la faccia di quel vecchio che si china sulle labbra di quel bimbo, una cosa strana da vedere quei baci, come posso dimenticarli io che li ho visti, quei baci, io senza fantasmi, io con la morte addosso e senza neppure la grazia di qualche fantasma o di una dolce follia, io che ho smesso di contare i giorni, ma so che ogni notte, di nuovo, verrà fuori quella bestia, dovrà venir fuori, la</i>	<i>Gilbert ho miloval a teď nad ním pláče a líbá ho, je k neutěšení, zvláštní podívaná, tam uprostřed, uprostřed toho pekla, tvář toho starce, který se sklání ke rtům toho dítěte, je divné vidět ty polibky, jak na ně mohu zapomenout, já, který jsem je viděl, ty polibky, já bez přeludů, já se smrtí na těle a dokonce bez milosrdenství nějakého přeludu nebo sladkého šílenství, já, který jsem přestal počítat dny, ale vím, že každou noc, znovu, vyleze ven tahle bestie hrůzy, noční jatka, tahle válka, kterou bojujeme,</i>

<p><i>bestia dell'orrore, il macello notturno, questa guerra che combattiamo, questa morte che spargiamo intorno per non morire, (...)</i></p>	<p><i>tahle smrt, kterou rozséváme kolem sebe, abychom nezemřeli, (...)</i></p>
<p><i>Loro si mettono a quaranta passi da te, tu tiri in aria un mazzo di carte, loro sparano, tu raccogli le carte per terra, e alla fine ti ritrovi in mano cinquantun carte normali e una con due fori in mezzo.</i></p>	<p><i>Ony si stoupnou čtyřicet kroků od tebe, ty hodíš do vzduchu balíček karet, ony vystřelí, ty sesbíráš karty se země, a nakonec máš v ruce jednapadesát normálních karet a jednu s dvěma dírama uprostřed.</i></p>
<p><i>Lo calarono giù dalla murata di dritta seduto nella sua poltrona. La poltrona, di velluto e d'oro, e lui seduto sopra, impassibile. Li calarono giù come se fossero un'unica statua. Noi, su quella zattera, ancora ormeggiati all'Alliance, ma già a combattere col mare e la paura. E lui lì che scendeva, appeso nel vuoto, verso la sua lancia, serafico come quegli angeli, (...)</i></p>	<p><i>Spouštěli ho na pravoboku, usazeného v křesle. Křeslo, samet a zlato, a on, usazený v něm, netečný. Spouštěli je dolů, jako kdyby spolu tvořili jedinou sochu. A my, na tomhle voru, ještě uvázaní k Alliance, jsme už bojovali s mořem a se strachem. A on zvolna klesal, zavěšený v prázdnotě, ke svému člunu, serafinský jako ti andělé, kteří v divadlech ve městě klesají dolů ze stropu.</i></p>
<p><i>E per sempre, noi che abbiamo conosciuto le cose vere, per sempre, noi figli dell'orrore, per sempre, noi reduci dal ventre del mare, per sempre, noi saggi e sapienti, per sempre - saremo inconsolabili.</i></p>	<p><i>A navždy, my, kteří jsme poznali pravdivé věci, navždy, my, děti hrůzy, navždy, my, navrátilci z útrov moře, navždy, my, moudří a vědoucí, navždy - budeme neutěšitelní.</i></p>

<p>Ogni attimo della sua vita, ogni istante, dedicando ogni suo gesto alla maniacale dimostrazione di un teorema micidiale, il seguente teorema, che se lui era così lo era per noi due, per me e mia madre, questo era il teorema, per noi due, perché c'eravamo noi due, per colpa di noi due, per salvare noi due, per per per, tutto il santo tempo a ricordarci questo teorema idiota, (...)</p>	<p>Každý okamžik svého života, každý moment, věnoval každý svůj gesto chorobný demonstraci vražedného teoremu, následujícího teoremu, a to, že pokud on je takový, je to kvůli nám dvěma, kvůli mně a mojí matce, to byl ten teorém, kvůli nám dvěma, protože jsme tam byly my dvě, naší vinou, aby zachránil nás dvě, kvůli, kvůli, kvůli, po celý ten boží čas nám připomínal tenhle idiotský teorém, (...)</p>
<p>Se solo riuscissi a parlare, se solo ci fosse ancora un po' di vita in me, gli direi che dovevo farlo, che non c'è pietà, non c'è colpa in questo inferno e che <u>né io né lui</u> ci siamo, ma solo il mare, l'oceano mare.</p>	<p>Kdybych jen dokázal promluvit, kdyby ve mně bylo ještě trochu života, řekl bych mu, že jsem to musel udělat, že není smilování, že není viny v tomhle pekle a že tu nejsem <u>ani já ani on</u>, ale jen moře, oceán moře.</p>
<p>Ogni cosa è diventata mare. Noi abbandonati dalla terra siamo diventati il ventre del mare, e il ventre del mare è noi, e in noi respira e vive.</p>	<p>Každá věc se stala mořem. My, opuštění zemí, jsme se stali útroby moře a útroby moře jsou my, a v nás dýchají a žijí.</p>
<p>Dire il mare. Perché è quello che ci resta. Perché davanti a lui, noi senza croci, senza vecchi, senza magia, dobbiamo pur averla un'arma, qualcosa, per non morire in silenzio, e basta.</p>	<p>Povědět moře. Protože to je to, co nám zůstává. Protože tváří v tvář moři, my, kteří nemáme kříže, nemáme starce, nemáme kouzlo, přece musíme mít nějakou zbraň, něco, abychom nezemřeli v tichu, a dost.</p>
<p>Addio, orologiaio. Dice. Si volta. Guarda negli occhi il giudice. - Sbaglio o ci siamo già visti, noi due? - Forse.</p>	<p>Sbohem, hodináři. Říká. Otočí se. Podívá se soudci do očí. - Pletu se, nebo jsme se už viděli, my dva? - Možná.</p>

<i>Probabilmente non ci restano che due possibilità: ricucire il tempo, in qualche modo, o andarcene via, tutti. Noi due vorremmo morire qui, in un giorno senza vento: per questo abbiamo chiamato voi.</i>	<i>Pravděpodobně nám zbývají jen dvě možnosti: sešít čas, nějakým způsobem, nebo odejít pryč. My dvě bychom chtěly zemřít tady, jednoho dne, za úplného bezvětrí: proto jsme zavolaly vás.</i>
<i>Lui sta sempre sul bordo di un campo da pallone, proprio dietro la porta. Stiamo insieme, lì, noi due. E guardiamo, capisce?</i>	<i>On je pořád na kraji jednoho fotbalového hřiště, přímo za bránou. Stáváme tam spolu, my dva. A díváme se, chápete?</i>
<i>Noi due vorremmo morire qui, in un giorno senza vento: per questo abbiamo chiamato voi.</i>	<i>My dvě bychom chtěly zemřít tady, jednoho dne, za úplného bezvětrí: proto jsme zavolaly vás.</i>
<i>Parlava da non crederci, Padre Pluche. Da non credere che fosse lui. - Voi, dottor Atterdel, non capite niente di uomini e di padri e di figli, niente. E per ciò io vi credo. La verità è sempre disumana. Come voi.</i>	<i>Bylo k nevíře, jak otec Pluche mluvil. Bylo k nevíře, že je to on. - Vy, doktore Atterdele, nerozumíte vůbec mužům a otcům a dětem, vůbec. A právě proto vám věřím. Pravda je vždycky nelidská. Jako vy.</i>
<i>La sera si accende la luce, in quella stanza, ogni tanto si sentono rumori, voi stesso, vi ho visto, quando ci passate davanti rallentate, cercate di guardare, di sentire qualcosa...</i>	<i>Večer se v tom pokoji rozsvítí světlo, někdy je slyšet zvuky, vy sám, já jsem vás viděl, zpomalíte, když procházíte kolem toho pokoje, snažíte se něco zahlédnout, něco zaslechnout ...</i>

5.6.3. Konjunktiv

V italštině se užívá obligatorní pronominální podmět, pokud je ve větě konjunktiv. První tři osoby singuláru mají stejné tvary sloves, proto je nutné uvádět zájmeno, abychom poznali, o jakou osobu se jedná. Z vybraných šesti příkladů lze pozorovat, že se pronominální subjekt v češtině neužívá.

<i>Più o meno è l' ultimo pezzo di western che io abbia sentito dalla voce di Shatzy.</i>	<i>Víceméně, tohle je poslední kus westernu, který jsem slyšela Shatzy vyprávět.</i>
--	--

<i>Fu uno dei round più violenti a cui io abbia mai assistito.</i>	<i>Bylo to jedno z nejdivočejších kol, co jsem kdy viděl.</i>
<i>Va bene, orologiaio, che io sia dannato se ci capisco qualcosa, ma okay.</i>	<i>Tak dobře, hodináři, ať se propadnu, jestli jsem z toho něco pochopil, ale oukej.</i>
<i>Sembrano film in bianco e nero. Non so dove tu abbia imparato, ma è così. Quella boxe non esiste, se non boxi tu. Mi credi?</i>	<i>Vypadají jako černobílý film. Nevím, kde ses to naučil, ale je to tak. Takovejhle box neexistuje, když neboxuješ ty. Věříš mi?</i>
<i>Madame Deveria non disse una parola, ma prese la sua lanterna e seguì Dira. Plasson le corse dietro. - Elisewin, è meglio che tu rimanga qui ... - No . - Elisewin stammi ad ascoltare ...</i>	<i>Madame Deveria neřekla ani slovo, ale vzala svou lucernu a vydala se za Dirou. Plasson běžel za ní . - Elisewin, bude lepší, když zůstaneš tady ... - Ne . - Elisewin, poslouchej mě ...</i>
<i>Sembra un orologio. Ma è una cassaforte. Geniale. - Congratulazioni. Sai un sacco di cose. - Più di quante tu creda, Mathias. Come una scossa elettrica .</i>	<i>Vypadá to jako hodiny, ale je to trezor. Geniální . - Gratuluju. Víš spoustu věcí . - Víc než si myslíš, Mathiasi. Jako rána elektrickým proudem.</i>

5.6.4. Vyjadřování pronominálního subjektu pouze v italštině

Dále uvádím 20 příkladů, ve kterých se pronominální subjekt vyskytuje pouze v italštině. Naopak český překlad zájmen neuzivá. Podmětové zájmeno se nachází nejčastěji na začátku věty. Zde dle mého názoru není pronominální subjekt obligatorní, jeho vynechání význam věty nezmění, spíše záleželo na záměru autora.

<i>Anche se ritrovassimo mai una qualche terra, noi non saremo mai più salvi.</i>	<i>Dokonce i kdybychom někdy našli nějakou zem, nebudeme už nikdy zachránění.</i>
<i>Lui continuava a guardare, terrorizzato, davanti a sé. - Thomas fermati, tu sei pazzo ... Ma non si fermò. Arrivò vicino al letto, alzò il coltello e lo riabbassò con violenza,</i>	<i>Co se děje, André? Ten stále vyděšeně zíral před sebe. - Thomasi, zastav se, jsi blázen ... Ale nezastavil se. Došel až k posteli, zdvihl nůž a divoce bodl, jednou, dvakrát, třikrát. Pokrývky</i>

<i>una volta, due volte, tre volte. Le coperte si inzupparono di sangue.</i>	<i>nasákly krví.</i>
<i>(...) finché alla fine ti bacerò sul cuore, perché ti voglio, morderò la pelle che batte sul tuo cuore, perché ti voglio, e con il cuore tra le mie labbra tu sarai mio, davvero, con la mia bocca nel cuore tu sarai mio, per sempre, se non mi credi apri gli occhi signore amato mio e guardami, sono io, chi potrà mai cancellare questo istante che accade, e questo mio corpo senza più seta, le tue mani che lo toccano, (...)</i>	<i>(...) až tě nakonec políbím na srdce, protože tě chci, skousnu kůži, která bije na tvém srdci, protože tě chci, a se srdcem v mých rtech budeš můj, doopravdy, s mými ústy v srdci budeš můj, navždy, jestli mi nevěříš, otevři oči, můj milovaný pane, a podívej se na mě, jsem to já, kdo kdy dokáže vymazat tento okamžik, který se děje, a toto mé tělo, teď už bez hedvábí, tvé ruce, které se ho dotýkají, (...)</i>
<i>Partiremo, Padre Pluche. Ancora qualche giorno e partiremo. - Allora ascolta bene, Dol. Tu devi guardare il mare. E quando vedi una nave, me lo dici. Capito?</i>	<i>Odjedeme, otče Pluche. Ještě několik dní a odjedeme. - Teď poslouchej dobře, Dole. Musíš se dívat na moře. A až uvidíš loď, řekneš mi to. Rozumíš?</i>
<i>Uno si aspetta che siano altre cose a salvare la gente: il dovere, l'onestà, essere buoni, essere giusti. No. Sono i desideri che salvano. Sono l'unica cosa vera. Tu stai con loro, e ti salverai. Però troppo tardi l'ho capito.</i>	<i>Člověk by čekal, že lidi zachrání úplně jiné věci: mít smysl pro povinnost, pro čest, být dobří, být spravedliví. Ne. Zachraňují nás touhy. Jedině ty jsou skutečné. Když se jimi řídíš, zachráníš se. Ale pochopila jsem to pozdě.</i>
<i>Io so che sto male, ma ...</i>	<i>Vím, že jsem na tom špatně, ale ...</i>
<i>Questa notte vi hanno fatto ubriacare. Ma la prossima non avranno bisogno di alibi e di aiuti. Hanno le armi e noi non siamo più molti. Nel buio, faranno ciò che vorranno.</i>	<i>Dnes v noci vás opili. Ale tu příští už nebudou potřebovat alibi a pomoc. Mají zbraně a nás už moc nezůstalo. Za tmy udělají, co budou chtít. Můžete mi věřit nebo ne, ale je to tak.</i>

<p>(...) forse è la luce o il mare che oscilla pigro, come una tregua, o le parole che Lheureux scandisce, in piedi su una botte: Noi ci salveremo, per l'odio che portiamo contro quelli che ci hanno abbandonato, e torneremo per guardarli negli occhi, e non potranno più dormire né vivere né sfuggire alla maledizione che noi saremo per loro, noi, vivi, e loro, ammazzati ogni giorno, (...)</p>	<p>(...) nad je to světlo nebo moře, které se netečně houpe, jako příměří, nebo slova, která odřikává Lheureux, stojící na sudu: Zachráníme se, už kvůli nenávisti, kterou v sobě chováme k těm, kteří nás opustili, a vrátíme se, abychom se jim podívali do očí, a oni už nebudou moci dál spát, ani žít, ani uniknout kletbě, kterou pro ně budeme, my, živí, a oni, zabíjeni každý den, (...)</p>
<p>Non importa. Avete già fatto molto. - No, ascoltatevi. Noi non lo troveremo mai, quell'uomo, e sapete perché? Perché quell'uomo è morto.</p>	<p>Ne, poslouchajte mě. Toho muže nikdy nenajdeme a víte proč? Protože ten člověk je mrtvý.</p>
<p>Certo che ce l'avranno. Vuoi che in tutto questo dannato paese non ci sia una roulotte che costa esattamente i soldi che noi abbiamo in tasca? - Sarebbe idiota.</p>	<p>Jasně že budou. To chceš, aby v celý tyhle zatracený zemi neexistoval jedinej karavan, kterej by stál přesně tolik peněz, co máme v kapse? - To by bylo blbý.</p>
<p>Sembrava un gioco. A ben pensarci, in quei primi giorni, sembrava un gioco. Se so cosa vuol dire essere felici, in quelle notti, noi lo eravamo. Quando io finii tra quelli che dovevano salire sulla zattera, Thérèse volle venire con me.</p>	<p>Vypadalo to jako zábava. Když na to myslím, tak v prvních dnech to byla zábava. Jestli vím, co to znamená, být šťastní, tak během oněch nocí jsme byli šťastní. Když jsem skončil mezi těmi, kteří museli na vor, chtěla jít Thérèse se mnou. Mohla naskočit do jednoho ze člunů, ale chtěla jet se mnou.</p>
<p>Sai cos'è bello, qui? Guarda: noi camminiamo, lasciamo tutte quelle orme sulla sabbia, e loro restano lì, precise, ordinate. Ma domani, ti alzerai, guarderai questa</p>	<p>Víš, co je tu krásné? Podívej: procházíme se, zanecháváme všechny ty stopy v písku, a ony tam zůstávají, přesné, uspořádané. Ale zítra, vstaneš, podíváš se na tuhle velkou pláž a nic už</p>

<p><i>grande spiaggia e non ci sarà più nulla, un'orma, un segno qualsiasi, niente.</i></p>	<p><i>tady nebude, ani stopa, ani jakákoliv jiná známka, nic.</i></p>
<p><i>Guardami bene negli occhi. - Sì. Tu credi veramente che quando le cose hanno un numero, e una cosa in particolare ha il numero 1, allora quel che noi dobbiamo fare, che tu devi fare, e io, e tutti, è incominciare proprio da lei, per la precisa ragione che quella è la cosa numero 1?</i></p>	<p><i>Podívej se mi pořádně do očí. - No. - Ty opravdu věříš tomu, že když věci mají nějaké číslo, a zvláště, když nějaká věc má číslo 1, tak že to, co musíme udělat, co musíš udělat ty a já a všichni, je začít pěkně u ní, z toho přesného důvodu, že je to věc číslo 1?</i></p>
<p><i>C'era un sacco di gente. Il rettore aveva fatto un discorso molto bello. Uno dei passi più significativi era stato quello del biliardo. "Noi guardiamo alla tua avventura umana e scientifica, caro Gould, come alla parabola sapiente che l'intelligenza di un braccio divino ha impresso alla biglia della tua intelligenza, chinandosi sul panno verde del biliardo della vita."</i></p>	<p><i>Byla tam spousta lidí. Rektor pronesl moc krásnou řeč. Jednou z nejvýznamnějších pasáží byla ta o biliáru. "Díváme se na tvé lidské a vědecké dobrodružství, milý Gould, jako na moudrou parabolu, kterou intelligence nějaké božské paže vtiskla biliárové kouli tvého intelektu, naklánějíc se přitom nad zeleným plátnem biliáru života."</i></p>
<p><i>La marea nasconde. È come se non fosse mai passato nessuno. È come se noi non fossimo mai esistiti. Se c'è un luogo, al mondo, in cui puoi pensare di essere nulla, quel luogo è qui.</i></p>	<p><i>Příliv skrývá. Je to, jako kdyby tudy nikdy nikdo neprošel. Je to, jako kdybychom nikdy neexistovali. Jestli je na světě nějaké místo, na kterém si můžeš myslet, že nejsi nic, tak je to tohle místo tady.</i></p>
<p><i>Si intitola Preghiera di un uomo che non vuole dire il suo nome. Ma con dolcezza. Lo dice con dolcezza. - Padre Pluche crede che voi siate un dottore. Adams sorride. - Solo ogni tanto. - Ma io dico che siete un marinaio.</i></p>	<p><i>Jmenuje se Modlitba muže, který nechce říci své jméno. Ale laskavě. Říká to s laskavě. - Otec Pluche si myslí, že jste lékař. Adams se usmívá. - Jen někdy. - Ale já tvrdím, že jste námořník.</i></p>

<p><i>Il bambino scese dal davanzale, andò verso la porta, si fermò sulla soglia, rimase per un po' a studiare</i> <i>Bartleboom. - Voi siete simpatico. Magari quando ve ne andrete sarete un po' meno imbecille.</i></p>	<p><i>Chlapec seskočil z římsy, popošel ke dveřím, zastavil se na prahu a okamžik Bartlebooma zkoumal. - Jste docela sympatický. Možná, že až budete odjíždět, nebudete tak přitroublý.</i></p>
<p><i>Bartleboom alzò la testa dal libro che stava sfogliando oziosamente. - Voi siete troppo severa, madame Deveria. Il signor Plasson sta provando a fare qualcosa di molto difficile. E i suoi quadri non sono più bianchi delle pagine di questo mio libro. - Voi state scrivendo un libro? - chiese Elisewin.</i></p>	<p><i>Bartleboom zvedl hlavu od knihy, kterou bezmyšlenkovitě listoval. - Jste příliš přísná, madame Deveria. Pan Plasson se snaží udělat něco moc obtížného. A jeho obrazy nejsou o nic bělejší než stránky této mé knihy. - Vy píšete knihu?, zeptala se Elisewin.</i></p>
<p><i>Devo dedurre che non si può sapere dove? - Questo sarebbe il mio desiderio, Barone. - Assurdo. Voi siete penoso, Savigny, siete inqualificabile, irragionevole, esecrabile. Non trovo nessuna plausibile giustificazione al vostro imperdonabile atteggiamento.</i></p>	<p><i>Mám si z toho vyvodit, že není možné dozvědět se kam? - To bych si přál, barone. - Absurdní. Jste trapný, Savigny, máte hanebné způsoby, jste pošetilý, zavrženíhodný. Nenacházím žádné přijatelné ospravedlnění pro váš neomluvitelný postoj.</i></p>
<p><i>Restate, se volete. - No, adesso me ne vado. Voi avrete un sacco da fare, siete appena arrivato? Adams posò per terra il proprio bagaglio.</i></p>	<p><i>Zůstaňte, jestli chcete. - Ne, už půjdu. Máte jistě co dělat, právě jste přijel? Adams postavil na zem své zavazadlo.</i></p>
<p><i>Davvero? - Davvero cosa? - Davvero voi avete tradito vostro marito? - Sì. - Ancora un po' di tè?</i></p>	<p><i>Opravdu? - Opravdu co? - Opravdu jste podvedla svého manžela? - Ano. - Je tam ještě trochu čaje?</i></p>

<p>Savigny ... <i>statemi a sentire</i> ... Voi potete essere anche un eroe del Regno, voi potete anche essere amico di tutti i ministri di questo mondo, ma quello laggiù è già il quarto che ... - Non importa. Avete già fatto molto.</p>	<p>Savigny ... <i>poslouchejte mě ...</i> Můžete být hrdinou Království, můžete být přítelem všech ministrů tohoto světa, ale ten tam dole je už čtvrtý, kterého ... - To nevadí. Už jste udělali dost.</p>
<p><i>Paura? Bartleboom scuote la testa. - E di cosa? - Voi non andate sulla spiaggia? - No. - Voi non passeggiate, non scrivete, non fate quadri, non parlate, non fate domande. Voi aspettate, vero?</i></p>	<p><i>Strach? Bartleboom potřásá hlavou. - A z čeho? - Nepůjdete na pláž? - Ne. - Nechodíte na procházky, nepíšete, nemalujete obrazy, nemluvíte, neptáte se. Vy čekáte, je to tak?</i></p>
<p><i>Il bambino scese dal davanzale, andò verso la porta, si fermò sulla soglia, rimase per un po' a studiare Bartleboom. - Voi siete simpatico. Magari quando ve ne andrete sarete un po' meno imbecille.</i></p>	<p><i>Chlapec seskočil z římsy, popošel ke dveřím, zastavil se na prahu a okamžik Bartlebooma zkoumal. - Jste docela sympatický. Možná, že až budete odjíždět, nebudete tak přitroublý.</i></p>
<p><i>Galleggia, su quel trompe-l'oeil dell'anima, l'argentino tintinnare delle loro parole, unica percepibile increspatura nella quiete dell'innominabile incantesimo. - Voi credete che io sia pazzo? - No. Bartleboom le ha raccontato tutta la storia.</i></p>	<p><i>Pluje po onom trompe-l'oeil duše stríbrtité cinkání jejich slov, jediné smysly vnímatelné zčeření na klidu nepojmenovatelného kouzla. - Myslíte si, že jsem blázen? - Ne. Bartleboom jí vyprávěl celý ten příběh.</i></p>
<p><i>Poi tornò dal sindaco, appoggiandogli sulla scrivania, ben ordinati, trentamila franchi in banconote di grosso taglio. - Sapete cosa sono questi? - Soldi. - Sbagliato. Sono la prova che voi siete un coglione. Poi li riprese, li infilò nella borsa e fece per</i></p>	<p><i>Pak se vrátil ke starostovi a položil před něj na stůl, pěkně urovnaných, třicet tisíc franků ve velkých bankovkách. - Víte, co je tohle? - Peníze. - Špatně. To je důkaz, že jste vůl. Potom je zase sebral, zastrčil si je do náprsní tašky a měl se k odchodu.</i></p>

<i>andarsene.</i>	
<i>Mia sorella si chiedeva come mai questi vostri splendidi orologi sono fermi visto che voi assicurate di averli caricati.</i>	<i>Moje sestra si klade otázku, jak je to možné, že tyto vaše nádherné hodiny stojí, když jste nás ujistil, že jsou natažené.</i>
<i>Se ora voi ritornate a quell'immagine di precarietà che era il porch inteso come semplice oggetto architettonico, e la arricchite della presenza di quell'uomo - spalle alla casa, basculante sulla sua sedia a dondolo, con un fucile carico in grembo - quell'immagine virerà sensibilmente verso un senso di forza, sicurezza, determinazione.</i>	<i>Pokud se nyní vrátíte k oné představě nejistoty, již byla veranda chápaná jako pouhý architektonický objekt, a obohatíte ji o přítomnost toho člověka - zády k domu, kývaje se v houpacím křesle s nabitou puškou na klíně - ona představa učiní citelný obrat směrem k pocitu síly, jistoty, odhodlání.</i>
<i>Mettiamola così, Barone: voi potete tenere quella ragazzina qui dentro per anni, a passeggiare su tappeti bianchi e dormire in mezzo a uomini che volano. Ma un giorno un'emozione che non riuscirete a prevedere se la porterà via.</i>	<i>Podívejme se na to takto, barone: můžete zde tu dívku držet roky, nechat ji, aby se procházela po bílých kobercích a spala mezi létajícími lidmi. Ovšem jednoho dne ji vámi nepředvídatelné emoce zahubí.</i>

Závěr

Cílem diplomové práce bylo stručně popsat syntax, větné členy a poté podat ucelený popis podmětu v italštině a češtině se zvláštním přihlédnutím k povinnému vyjadřování pronominálního subjektu a následně prozkoumat na základě vybraných textů z paralelního korpusu InterCorp, zda je distribuce obligatorního pronominálního subjektu stejná i v češtině.

V první části v rámci kapitoly syntax v italštině jsem nejprve popsala stavbu věty a s tím související valenční vlastnosti slovesa, z kterých vychází základová větná struktura. Dále jsem se zabývala syntaxí v češtině, rovněž stavbou věty a slovosledem. Posléze jsem zjistila, že italština a čeština mají poměrně volný slovosled, ale na rozdíl od českého je tato volnost v italštině striktnější. Italština nedisponuje pádovými koncovkami, a tudíž více záleží na pořadí slov ve větě. Základním slovosledem v obou jazycích je typ SVO (podmět-přísudek-předmět), který představuje běžný pořádek slov v oznamovacích bezpříznakových větách. Italština se uchyluje i k slovosledu příznakovému. V tomto případě pak místo podmětu stojí jiný větný člen. Do příznakového slovosledu patří dislokace vlevo, dislokace vpravo, kontrastní předsunutí, anaforické předsunutí a vytýkací vazby. Český slovosled bývá označován také jako variabilní, to znamená, že jednotlivé větné členy nemusí být v přesně daném pořadí. To je umožněno tím, že čeština je flektivní jazyk, který má bohaté skloňování. Podle pádových koncovek rozeznáme ve větě větné členy, např. podmět od předmětu. Slovosled v češtině je ovlivněn mnoha faktory. Neurčuje jej pouze role jednotlivých větných členů v aktuálním větném členění, ale také se zde uplatňuje princip rytmický a gramatická výstavba výpovědi.

Následující kapitola se zabývala větnými členy, nejprve obecně a poté se zaměřila na charakteristiku jednotlivých větných členů v italštině a v češtině. Základními větnými členy v italštině jsou stejně jako v češtině podmět (*il soggetto*) a přísudek (*il predicato*). Dalšími větnými členy jsou tzv. doplnění (*i complementi*), která se dělí na přímá (*i complementi diretti*) a nepřímá (*i complementi indiretti*), přívlastek (*l'attributo*) a přístavek (*l'apposizione*). Stejně tak v češtině jsou větnými členy přívlastky, atributy a ostatní rozvíjející větné členy, které se tradičně označují jako adverbiále (přísllovečná určení).

Stěžejním tématem teoretické části byla kapitola pojednávající o podmětu a jeho vyjadřování. Italské i české gramatiky pokládají podmět za základní větný člen.

Podmětem může být jakýkoliv slovní druh, nejčastěji jím bývá podstatné jméno, zájmeno nebo i celá věta. Další vlastností podmětu je shoda s přísudkem v osobě a čísle, podle okolností i v rodě. Podmět stojí bez předložky a z hlediska syntaktické pozice se nachází obvykle před slovesem, ale může se nacházet i v jiné pozici. Co se týče vyjadřování podmětu, oba jazyky podle Teorie principů a parametrů (Chomsky, 1981) náleží k jazykům, kde podmět může být vynechán. Tudíž je jeho vyjadřování fakultativní. Existují však případy, kdy se podmět vyjadřuje povinně. Gramatiky nejčastěji uvádí, že podmět se musí vyjadřovat ve větách eliptických, pokud chybí sloveso, pro zdůraznění podmětu, je-li podmět rozvitý, dále při vytčení do protikladu (kontrastu), jestliže osoba není dostatečně určena koncovkou slovesa a ve slučovacím souvětí s dalším zájmenem nebo syntagmatem. Italské gramatiky navíc uvádějí, že podmět je obligatorní ve vytýkacích konstrukcích pro zdůraznění větného členu a stojí-li podmět za slovesem. V češtině je vyjadřování pronominálního subjektu velmi komplikované vlivem působení hned několika činitelů a je vždy nějak motivováno. Pronominální subjekt nelze zkoumat pouze v rámci jedné věty, ale v širším kontextu. Na jeho vyjadřování působí několik faktorů různého charakteru, mnohdy tyto faktory působí ve vzájemné součinnosti. Nejvýznamnějším faktorem je převážně aktuální větné členění. Pronominální subjekt se užívá také tehdy, je-li třeba výpověď zdůraznit, nebo pokud by docházelo k dvojznačnosti. Také záleží na záměru autora.

Hlavní kapitolou této práce byla praktická část založená na analýze beletristických textů Alessandra Baricca dostupných v korpusu InterCorp. Účelem nebylo podat přesnou frekvenci jednotlivých příkladů pronominálního subjektu, nýbrž pouze ukázat příklady jeho užití v italštině ve srovnání s češtinou. Vyjadřování pronominálního subjektu nebylo možné analyzovat jen v rámci jedné věty, jeho užívání se muselo zkoumat v rámci širšího kontextu a též jsem vzala v úvahu mezivětnou návaznost. Výzkum byl omezen pouze na užití osobních zájmen 1. a 2. osoby singuláru a plurálu (*já, ty, my, vy*). Vybrané příklady vyjadřování pronominálního subjektu byly zařazeny do skupin podle kontextu. Jednalo se o kontexty, ve kterých bylo vyjadřování pronominálního subjektu povinné. Těmito kontexty byly elipsa přísudku, vytýkací konstrukce, aktuální větné členění, fokalizace, kontrast a další případy, mezi které jsme zařadili důraz, gramatickou výstavbu výpovědi a poté následovaly příklady, kde byl vyjádřen pronominální subjekt pouze v italštině. V mnoha případech nebylo jednoduché zařadit vybraný příklad do jednoho kontextu z toho důvodu, že vyjadřování subjektu je ovlivňováno mnoha činiteli, které působí současně, tudíž je rozdělení v některých případech diskutabilní.

Jeden příklad mohl být zařazen jak do aktuálního větného členění, tak do kontrastu nebo zdůraznění.

Závěrem práce jsem dospěla k tomu, že vyjadřování pronominálního subjektu je v obou jazycích velmi podobné, avšak existují i výjimky. Vyskytuje-li se ve větě konjunktiv, užívá se v italštině pronominální subjekt, abychom rozlišili 1. až 3. osobu singuláru, které mají stejné tvary sloves. Co se týká vytýkacích konstrukcí, oba jazyky pronominální subjekt ve větě užívají, ale čeština se uchyluje k jinému slovosledu. Dále jsem uvedla příklady, kdy se v italštině pronominální subjekt vyskytuje, ale v češtině nikoli.

Raissunto

Gli obiettivi di questa tesi sono stati di quelli di descrivere in breve la sintassi, gli argomenti della frase a poi descrivere in modo completo il soggetto in italiano a ceco con particolare riferimento all'espressione obbligatoria del soggetto pronominale e successivamente esaminare sulla base dei testi selezionati dal corpus InterCorp, se la distribuzione del soggetto pronominale obbligatorio in italiano è come in ceco.

La prima parte teoretica nell'ambito della sintassi si occupa della struttura della frase, della valenza dei verbi e anche dell'ordine delle parole. Alla fine abbiamo scoperto che l'italiano e ceco hanno l'ordine delle parole relativamente libero. Ma a differenza del ceco è tale libertà in italiano più restrittiva. L'italiano non dispone dei casi come ceco e quindi l'ordine delle parole nella frase è più importante. Dal punto di vista tipologico l'italiano e il ceco sono le lingue di tipo SVO (soggetto-verbo-oggetto). L'ordine SVO rappresenta l'ordine sintatticamente non marcato. Ma in italiano esistono i costruzioni che hanno un ordine marcato. In questo caso è possibile muovere i costituenti principali della frase. Le costruzioni che hanno l'ordine marcato sono la dislocazione a sinistra, la dislocazione a destra, l'anteposizione contrastiva o la topicalizzazione, l'anteposizione anaforica e le frasi scisse. L'ordine ceco è definito come variabile cioè che i costituenti della frase non devono essere esattamente in un ordine dato. Questo è possibile perché la lingua ceca ha la ricca flessione dei nomi per il tramite dei casi. Secondo le desinenze riconosciamo i costituenti della frase, per esempio il soggetto dall'oggetto. L'ordine delle parole nel ceco è influenzato da molti fattori. È determinato dalla prospettiva funzionale della frase, dal principio ritmico e dalla costruzione grammaticale dell'enunciato.

Il capitolo seguente si è occupato dei costituenti della frase. I costituenti fondamentali della frase sono il soggetto e il predicato. Altri costituenti sono i complementi, che si dividono nei complementi diretti e nei complementi indiretti, l'attributo e l'apposizione.

Tema principale della parte teorica è il capitolo che riguarda il soggetto e la sua espressione. Secondo le grammatiche italiane e ceche soggetto è l'elemento nucleare della frase. Il soggetto può essere espresso da un nome, un pronome o una frase. Si accorda con il verbo. L'accordo riguarda la persona, il numero ed in alcuni casi si estende anche al genere. Un'altra proprietà del soggetto è quella di non essere introdotto da una preposizione. Dal punto di vista sintattico si trova di solito davanti al verbo, ma

può trovarsi in una posizione diversa. Per quanto riguarda l'espressione del soggetto, ambedue lingue secondo la Teoria dei Principi e dei Parametri (Chomsky, 1981) hanno il Parametro del Soggetto nullo. Quindi l'espressione del soggetto pronominale è facoltativa. Tuttavia esistono le eccezioni, dove l'espressione del soggetto è obbligatoria. Il soggetto si deve esprimere in frasi ellitiche per assenza di un verbo, in espressioni enfatiche, per esigenze di chiarezza, quando una stessa forma verbale valga per più persone, quando si trova in strutture coordinate con un altro pronome o un sintagma nominale. Le grammatiche italiane inoltre affermano, che il soggetto è obbligatorio nelle frasi scisse per espressione enfasi e se il soggetto è dopo il verbo. L'espressione del soggetto pronominale nel ceco è molto complicata in conseguenza dell'influenza di fattori diversi ed è sempre motivata in qualche modo. Il soggetto pronominale non è possibile esaminare solo nell'ambito di una sola frase, ma in un contesto più ampio. Tra i fattori che influenzano l'espressione del soggetto nel ceco, appartiene la prospettiva funzionale della frase.

La parte principale di questo lavoro è stata di quella pratica basata sull'analisi dei testi letterari di Alessandro Baricco che sono disponibili nel corpus InterCorp. Lo scopo di questa parte è stato di quello di mostrare esempi dell'uso del soggetto pronominale in italiano in confronto con ceco. L'espressione del soggetto pronominale non è stata possibile analizzare solo nell'ambito di una frase, il suo uso doveva essere esaminato nel contesto più ampio e anche abbiamo perso in considerazione la continuità tra le frasi. La ricerca era concentrata solo sull'uso dei pronomi personali 1° e 2° persona singolare e plurale (*io, tu, noi, voi*). Gli esempi dell'espressione del soggetto pronominale erano classificati secondo i contesti, in cui è stata l'espressione del soggetto obbligatoria. Questi contesti sono stati l'assenza del verbo, le frasi scisse, la prospettiva funzionale della frase, focalizzazione, il contrasto ed altri casi, tra i quali abbiamo inserito l'enfasi, la costruzione grammaticale dell'enunciato e poi gli esempi, dove il soggetto pronominale è stato espresso solo in italiano. In molti casi non è stato facile classificare un esempio nel contesto, perchè l'espressione del soggetto pronominale è influenzata da molti fattori, che agiscono contemporaneamente, quindi la divisione è difficile. Un esempio potrebbe essere classificato come la prospettiva funzionale della frase, il contrasto e anche l'enfasi.

Alla fine siamo arrivati a conclusione, che l'espressione del soggetto pronominale è molto simile in entrambe lingue, ma ci sono delle eccezioni. In italiano si usa il soggetto pronominale per esigenze di chiarezza, quando una stessa forma verbale valga

per più persone. Ad esempio, nel congiuntivo presente le prime tre persone sono identiche ed è necessario esprimere il pronome. Per quanto riguarda le frasi scisse, entrambe lingue usano il soggetto pronominale nella frase, ma il ceco ha l'ordine delle parole diverso.

Seznam použité literatury

BARICCO, Alessandro. *City*. 1. ed. Milano: Rizzoli, 1999, 320 s. Scala. ISBN 8817861022.

BARICCO, Alessandro. *Oceano mare*. 1. ed. Milano: Rizzoli, 1993, 226 s. ISBN 8817660434.

BARICCO, Alessandro. *Seta*. 3. ed. Milano: Rizzoli, 1996, 100 s. ISBN 8817660590.

ČERMÁK, F. *Jazyk a jazykověda*. Karolinum, Praha.

ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 2. vyd. Olomouc: Rubico, 2008, 248 s. ISBN 9788073460938.

Český národní korpus - InterCorp. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2009. Dostupný na: <http://www.korpus.cz>

DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny. 3, Skladba*. 1. vyd. Praha: Academia, 1987. 746 s.

DARDANO, Maurizio a Pietro TRIFONE. *La nuova grammatica della lingua italiana*. 1a ed., ristampa. Bologna: Zanichelli, 2006, 746 s. ISBN 8808104265.

DONATI, Caterina. *La sintassi: regole e strutture*. Bologna: Il Mulino, 2008, 250 s. ISBN 9788815125750.

Explicitní vyjadřování pronominálního podmětu ve staroslověnině. – In : Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity – A 30, 61-68 - Brno : Masarykova univerzita.

GRAFFI, Giorgio. *Sintassi*. Bologna: Societa editrice il Mulino, 1994, 391 s. ISBN 8815043284.

GREPL, M. – KARLÍK, P.: *Skladba spisovné češtiny*. SPN, Praha 1989, 475 s.

HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny: Grammatica italiana*. Vyd. 1. Voznice: LEDA, 2004, 445 s. ISBN 8073350416.

HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Stručná mluvnice česká*. Vyd. 26. Praha: Fortuna, 2002, 246 s. ISBN 8071685550.

CHOMSKY, Noam. *Syntaktické struktury: Logický základ teorie jazyka; O pojmu "gramatické pravidlo"*. 1. vyd. Praha: Academia, 1966.

KOLEKTIV AUTORŮ ÚSTAVU ČESKÉHO JAZYKA FILOZOFICKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY V BRNĚ. *Příruční mluvnice češtiny*. Brno, 2012, Nakladatelství Lidové noviny.

LA FAUCI, Nunzio. *Compendio di sintassi italiana*. Bologna: Il Mulino, 2009, 238 s. ISBN 9788815125798.

MATHESIUS, V. Pronominální podmět v hovorové češtině. In: *Čeština a obecný jazykozpyt*

PALERMO, Massimo (2011), Soggetto. Treccani [online]. [cit 12. března 2015]

Dostupné z:

<[RENZI, Lorenzo a Alvisio ANDREOSE. *Manuale di linguistica e filologia romanza*. 3. ed. Bologna: Società editrice il Mulino, 2009, 308 s. ISBN 9788815133441.](http://www.treccani.it/enciclopedia/soggetto_(Enciclopedia_dell'Italiano)/></p></div><div data-bbox=)

RENZI, L. - SALVI, G. - CARDINALETTI, A. (ed.) *Grande grammatica italiana di consultazione III. Nuova edizione*. Bologna, il Mulino 2001.

SALVI, Giampaolo a Laura VANELLI. *Nuova grammatica italiana*. Bologna: Il Mulino, 2004, 365 s. ISBN 8815099603.

SERIANNI, Luca a Alberto CASTELVECCHI. *Grammatica italiana: italiano comune e lingua letteraria*. 1a ed., ristampe. Novara: UTET Università, 2007, XII, 750 s. ISBN 9788860080578.

ŠAUR, Vladimír. *Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004, 448 s. ISBN 80-7181-133-5.

ZIMOVÁ, Ludmila: Vyjadřování podmětu osobními zájmeny 1. a 2. osoby; in: *Naše řeč, ročník 71 (1988), číslo 1*